

Tilstand ønskedes nu anskaffet dels et mindre, til det ældre svarende Bord, dels yderligere 6, til de nuværende svarende Lænestole. Det paa det nuværende Bord og Lænestolene værende Klæde var i Tidens Løb blevet i høj Grad slidt og falmet, saaledes at det ikke vilde passe sammen med Klædet paa de eventuelle, nye Møbler. Da Lænestolene derhos bleve benyttede ved Universitetets aarlige Fester, vilde det ogsaa af den Grund være i høj Grad ønskeligt, at de fremtraadte i en passende Tilstand. Den samlede Udgift vilde blive 1041 Kr., nemlig: et nyt Bord 145 Kr., 6 Lænestole à 70 Kr., Klæde til begge Borde og til de nye og ældre Stole 286 Kr., Ompolstring af de ældre Stole og Betrækning af Bordene og Stolene 190 Kr. Paa Finanslovforslaget for 1904—1905 blev optaget Forslag om fornævnte Beløb, jfr. Rigsdagstidende 1903—1904 Tillæg A. Sp. 1063—66. Forslaget blev vedtaget af Rigsdagen og Beløbet optaget paa Finansloven for 1904—1905.

6. Akademisk Disciplin.

I de sidste Aar har Konsistorium ifølge Anmodning erholdt fra Københavns Politi Udskrift af Sager, som ved Københavns Kriminal- og Politiret have været anlagte mod Studenter. I Almindelighed have disse Sager angaaet Forseelser mod den offentlige Orden paa Gaden, og der er, for saa vidt de vedkommende Studenter oppebar Kommunitetsstipendiet eller Legater eller de havde Bolig paa Kollegierne, blevet tildelt disse Studenter en Irettesættelse.

Da Stud. mag. N. N., der oppebar Kommunitetsstipendiet og Regensbeneficiet, i Maj 1904 var blevet anset med en Bøde for at have forarsaget Gadeuorden, blev den modtagne Udskrift af Sagen af Konsistorium tilstillet Regensprovsten, der meddelte ham en alvorlig Irettesættelse.

II. Det akademiske Lærersamfund samt Censorerne ved Universitetets Examina.

1. Midlertidig Lærer, Lic. theol. Fr. E. Torms Udnævnelse til Professor i Theologi og Lic. theol. J. P. Bangs Ansættelse som midlertidig Lærer i nytestamentlig Exegese.

Da Professor, Lic. theol. L. W. Schat Petersen den 30te Juli 1903 var afgaaet ved Døden, udbad Kirke- og Undervisningsministeriet sig under 17de August s. A. Konsistoriums Forslag om Besættelsen af den derved ledigblevne Professorplads, hvorefter Konsistorium under 14de September s. A. indsendte en Erklæring fra det theologiske Fakultet, hvori dette udtalte, at det maatte anbefale, at Embedet som Professor i Theologi med nytestamentlig Exegese som Hovedfag blev opslaaet vakant med 3 Ugers Ansøgningsfrist.

Ved Skrivelse af 19de s. M. til Konsistorium bemærkede Ministeriet, „at det formentlig vilde være heldigst, at det gjøres til almindelig Betingelse ved Ansættelse af Professorer i de forskellige Fakulteter, at de forpligtes til at arbejde i Undervisningslaboratorierne“, hvorhos Ministeriet

udbad sig Konsistoriums Ytringer herover samt eventuelt, om det ikke turde være rettest at nævne dette ved Opslaget af den ledige Professorplads.

Konsistorium udtalte i Skrivelse af 25de s. M. til Ministeriet, „at alle Universitetslærere ifølge § 3 i Universitetets Lønningslov af 12te April 1892 ere pligtige til uden yderligere Vederlag at holde alle Forelæsninger, Examinatorier og *Øvelser*, der udgjøre en Del af de fastsatte Planer for Embedsstudierne. Da herefter Arbejde i Universitetslaboratorierne maa anses indbefattet under Universitetslærernes almindelige Forpligtelser som saadanne indenfor de Fag, i hvilke Laboratorier til Brug ved den akademiske Undervisning ere indrettede, forekom det Konsistorium baade mindre nødvendigt og mindre hensigtsmæssig at paalægge Universitetslærerne en særlig Forpligtelse med Hensyn til Universitetslaboratorierne, særligt i Opslagene om ledige Lærerembeder ved Universitetet.“

Efter at Ministeriet under 21de Oktober s. A. havde udbedt sig Konsistoriums Erklæring, bilagt med en Udtalelse fra det theologiske Fakultet, over de indkomne Ansøgninger fra Provst og Sognepræst Peder Johs. Jensen og fra midlertidig Lærer i nytestamentlig Exegese, Lic. theol. Fr. Emanuel Torm om fornævnte Professorat, indsendte Konsistorium under 25de November s. A. en Erklæring af 12te s. M. fra det theologiske Fakultet, hvori dette udtalte, at begge Ansøgere havde præsteret saa dygtige litterære Arbejder, at de i saa Henseende maatte anses kvalificerede til at komme i Betragtning ved Besættelsen af det ledige Embede. Lic. theol. Torm havde ved en tidligere afholdt Konkurrence tillige vist sig i Besiddelse af Evne til at gjøre Fyldest som Lærer. Derimod havde Provst Jensen ikke havt Lejlighed til at lægge sine Evner i saa Henseende for Dagen. Fakultetet havde derfor ikke været i Tvivl om, at hvis det ledige Embede skulde besættes uden Konkurrence, maatte det foretrække Lic. Torm. Imidlertid havde Fakultetet i Betragtning af, at Provst Jensen for nylig havde udgivet et meget dygtigt Arbejde over et nytestamentlig Æmne ment, at det, jfr. et lignende Tilfælde Univ. Aarb. f. 1886—87 S. 45, vilde være ubilligt at afskære ham fra Lejlighed til ogsaa at aflægge Prøve paa sine Evner i Retning af akademisk Undervisning, og Fakultetet havde derfor vedtaget at foreslaa, at Valget mellem de to Ansøgere skulde gjøres afhængigt af en blot mundtlig Konkurrence. Paa Forespørgsel til begge Ansøgere om, hvorvidt de maatte være villige til eventuelt at deltage i en mundtlig Konkurrence af nærmere angiven Art, havde Fakultetet modtaget det medfølgende Svar, hvori begge Ansøgere henstillede til Fakultetet at træffe sit Valg uden Konkurrence. I Henhold hertil anbefalede Fakultetet da, at Lic. theol. Fr. E. Torm beskikkedes til Professor i Theologi med nytestamentlig Exegese som Hovedfag. Fakultetet bemærkede derhos, at det vilde være ønskeligt, at den eventuelt ledigblivende Post som midlertidig Lærer under Fakultetet besattes saa snart som muligt, og henstillede, at der, hvis Lic. theol. Torm beskikkedes som Professor, bekendtgjortes som ledig en med 2000 Kr. aarlig lønnet Post som midlertidig Lærer i nytestamentlig Exegese, hvis Indehaver, der ansattes paa 3 Aar, skulde være pligtig til at holde *Øvelser* med Begyndere efter Fakultetets nærmere

Anvisning, med Ret til ogsaa derudover at docere sit Fag, hvorhos han skulde være pligtig til efter Fakultetets Forlangende uden særligt Vederlag at deltage i Examination.

Konsistorium indstillede i Henhold til Fakultetets Udtalelser, at Lic. theol. Torm blev beskikket til Professor i Theologi.

Ved Skrivelse af 30te November 1903 meddelte Ministeriet Konsistorium, at midlertidig Lærer ved det theologiske Fakultet Lic. theol. *Frederik Emanuel Torm* ved kgl. Resolution af 28de s. M. var blevet udnævnt til Professor i Theologi ved Universitetet med nytestamentlig Exegese som Hovedfag.

Fra det theologiske Fakultet modtog Konsistorium en under 19de December s. A. afgiven Erklæring om Besættelsen af fornævnte midlertidige Lærerpost tilligemed de Fakultet direkte fra Ministeriet sendte Ansøgninger, nemlig fra Lic. theol. J. P. Bang, Cand. theol. Chr. Glarbo, Cand. theol. A. Th. Jørgensen og fhv. midlertidig ordineret Medhjælper hos Sognepræsten ved Vor Frue Kirke i Odense L. J. Koch. Fakultetet udtalte i sin Erklæring, at de tre første Ansøgere ogsaa i afvigte Sommer havde søgt samme Lærerpost, og at det havde Lejlighed til at udtale sig om dem i Skrivelse af 23de Juli s. A., til hvilken Fakultetet henholdt sig. Fakultetet gjentog, at det maatte anse Lic. Bang for kvalificeret til at komme i Betragtning ved Besættelsen af den nævnte Post, og at Kandidaterne Glarbo og Jørgensen vare meget flinke Kandidater, der flittigt havde fortsat deres Studier og ved Offentliggjørelse af mindre Arbejder havde vakt gode Forhaabninger, men endnu ikke havde præsteret saadanne Arbejder, at de vilde kunne jævnstilles med Lic. Bang. Angaaende den fjerde Ansøger, Pastor L. J. Koch, udtalte Fakultetet, at det havde al Grund til at antage, at han baade ved sit eget Studium og ved sin flaarige Virksomhed som Leder ved, henholdsvis Forstander for Missions-skolen havde særdeles gode Betingelser for at kunne være Lærer for yngre Studerende, men da han ikke havde godtgjort dette offentlig ved videnskabelige Arbejder, vilde Fakultetet ikke kunne foreslaa ham til den ledige Plads. Fakultetet anbefalede, at Lic. Bang ansattes som midlertidig Lærer i nytestamentlig Exegese for 3 Aar, idet Fakultetet forudsatte, at hans Stilling som Censor ved Skolelærerexamen ikke lagde Hindringer i Vejen hverken for hans Øvelser eller for hans eventuelle Deltagelse i Embedsexamens Afholdelse.

Ved Skrivelse af 29de December 1903 meddelte Ministeriet Konsistorium, at det s. D. havde ansat Lic. theol. *Jacob Peter Bang* som midlertidig Lærer i nytestamentlig Exegese under det theologiske Fakultet for et Tidsrum af 3 Aar mod et Honorar af 2000 Kr. aarlig og med Forpligtelse til at undervise begyndende Studerende i nytestamentlig Exegese efter Fakultetets nærmere Anvisning med Ret til ogsaa derudover at docere nytestamentlig Exegese; for saa vidt som det af Fakultetet paalægges ham at deltage i Examensarbejdet, vil han være pligtig til at gjøre dette uden særligt Vederlag. Ministeriet tilføjede, at de midlertidige Lærere under ingen Omstændigheder maa give privat Manuduktion.

2. Tilladelse for Pastor N. Dalhoff til at holde Forelæsninger over Diakonik under Pastorseminariet.

I Anledning af et fra Ministeriet under 10de Juli 1903 modtaget Andragende, hvori Præst ved Diakonissestiftelsen N. Dalhoff anholdt om i Efteraarshalvaaret 1903 og følgende Efteraarshalvaar at maatte fortsætte de Forelæsninger, han i en Aarrække havde holdt paa Universitetet, jfr. Univ. Aarb. f. 1896—97 S. 336 og f. 1899—1900 S. 351, indsendte Konsistorium under 16de September 1903 en Erklæring fra det theologiske Fakultet, hvori dette udtalte, at det maatte nære Betænkelighed ved at anbefale, at der paa ubegrænset Tid gaves en Tilladelse som den ansøgte, men at Fakultetet, da Pastor Dalhoff allerede i en Aarrække havde holdt Forelæsninger over Diakonik under Pastorseminariet, kunde anbefale, at lignende Tilladelse gaves for Efteraarshalvaaret 1903 og de to følgende Efteraarshalvaar, dog saaledes, at Bekjendtgjørelse om Forelæsningerne ikke optoges i Lektionskatalogen.

Ministeriet meddelte under 12te Oktober s. A. Konsistorium, at det havde meddelt Pastor Dalhoff Tilladelse til ogsaa i det paabegyndte og de to følgende Efteraarsssemestre at holde Forelæsninger over Diakonik ved Pastorseminariet, dog saaledes, at Bekjendtgjørelse om de paatænkte Forelæsninger ikke vilde kunne optages i Forelæsningsfortegnelsen.

3. Oprettelse af en Docentplads i Statsøkonomi og dens Besættelse ved Konkurrence med Overretssagfører, Dr. jur. Einar Einarsen.

Fra det rets- og statsvidenskabelige Fakultet modtog Konsistorium under 5te December 1902 et af Fakultetet anbefalet Andragende, hvori de statsvidenskabelige Professorer udtalte, at det — efter at det var blevet bestemt, at det ved Konferensraad Falbe Hansens Afgang fra Universitetet ledigblevne statsvidenskabelige Professorat skulde besættes med en juridisk Professor, — var blevet meget vanskelig for dem at fyldestgøre de Krav, som stilledes til dem, og det var at forudse, at det statsvidenskabelige Studium vilde komme til at lide herunder, saafremt der ikke paa anden Maade skaffedes dem den fornødne Assistance. De samme Grunde, som i sin Tid talte for at beskikke Professor Westergaard som tredie statsvidenskabelig Professor, talte fremdeles for Nødvendigheden af tre statsvidenskabelige Universitetslærere; men hertil kom, at Kravene til dem i den nærmeste Tid vilde blive ikke lidet forøgede, naar den foreslaaede Forandring i det juridiske Studium indtraadte, hvorefter Nationaløkonomi vilde blive et Fag ved juridisk Examen. Thi dette Fag forudsattes at skulle foredrages og gennemgaaes i et andet Omfang og paa en anden Maade end for de statsvidenskabelige Studerende, og Universitetsundervisningen for begge Klasser af Studerende vilde derfor ikke kunne foregaa under ét. At Deltagelsen i de omfattende og langvarige juridiske Examiner ogsaa i høj Grad vilde forøge Arbejdet, var en Selvfølge. Hertil kom endnu, at der førtes Forhandlinger mellem de statsvidenskabelige Professorer og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet om Oprettelsen af en Aktuarexamen og derpaa beregnede særlige Kursus for at uddanne de fornødne Kræfter med baade økonomisk og matematisk Indsigt til Brug

for de mange Forsikringsselskaber, som vare dannede i de senere Aar og for hvilke Tilvejebringelse af de fornødne Kræfter med den angivne Uddannelse var af største Betydning. Hvor meget det derfor end kunde være ønskeligt, at det tredie statsvidenskabelige Professorat opretholdtes som saadant, troede de statsvidenskabelige Professorer dog, at det vilde — i alt Fald for en længere Tid — være muligt at sikre dem den under disse Forhold uundværlige Bistand ved *Udnævnelsen af en Docent i Statsvidenskaberne*. De ansøgte derfor om, at der maatte blive foretaget de fornødne Skridt til at forskaffe dem denne Medhjælp, eventuelt ved en Bevilling paa Finansloven for 1903—1904, hvorved det maatte have for Øje, at en saadan Docent, særligt i den første Tid, maatte stille hele sin Arbejdstid til Universitetets Raadighed. Det var saa meget mere magtpaaliggende, at Bevillingen snarest maatte kunde sikres, da det formentlig vilde blive nødvendigt at afholde en Konkurrence forud for Pladsens Besættelse, eftersom der i Øjeblikket fandtes flere dertil kvalificerede yngre Videnskabsmænd, der vilde have omtrent lige Krav paa at komme i Betragtning.

Konsistorium anbefalede i Skrivelse af 13de December s. A. til Ministeriet fornævnte Andragende.

Under 28de Januar 1903 modtog Konsistorium fra det rets- og statsvidenskabelige Fakultet et af Fakultetet anbefalet Andragende fra de statsvidenskabelige Professorer, hvori de udtalte, at de — efter at de ved Ministeriets Resolution af 22de December 1902 og Kontorchef Traps Imødekommen, jfr. Univ. Aarb. f. 1902—1903 S. 433, for Aaret 1903 havde opnaaet den nødvendigste Assistance til at kunne vinde Tid til den fornødne Forberedelse af det Kursus i Nationaløkonomi for Jurister, som den nye Ordning af juridisk Examen krævede, — foreløbig mente i samme Aar at kunne hjælpe sig igjennem uden den Docent i Statsvidenskab, som de i et tidligere Andragende havde anmodet om at faa udvirket den fornødne Bevilling til. Men samtidig blev det dem desto mere magtpaaliggende at vide sig forvissede om, at deres Arbejde for det nye Kursus vilde kunne fortsættes uforstyrret ogsaa i det kommende Aar, uden at derfor Undervisningen for de statsvidenskabelige Studerende forsmøttes eller dog indskrænkedes, og at derfor de fornødne Forberedelser til, at en Docent i Statsvidenskab kunde blive udnævnt saa betimeligt, at han vilde kunne tage Del i Arbejdet fra næste Aars Begyndelse, kunde tilendebringes allerede i Aaret 1903. Som de statsvidenskabelige Professorer i fornævnte Andragende af 5te December 1902 havde udviklet, mente de at skyldte de yngre Kræfter, som i Øjeblikket vare disponible til Overtagelsen af en saadan Docentpost, at lade Valget mellem dem bero paa en Konkurrence uden Hensyn til det forøgede Arbejde en saadan vilde paalægge dem. Men selv om denne, af Hensyn til, at det var en Docentpost og ikke et Professorat, der skulde besættes, fik et mere begrænset Omfang, vilde der med de fornødne Frister til Anmeldelser, til Udarbejdelsen og til Bedømmelsen og dernæst den fornødne Tid for den Sejrende til at forberede Forelæsninger hengaa mindst et Semester, og det var derfor af største Vigtighed, at alt dette kunde være besørget inden

Udgangen af Kalenderaaret 1903. Da der jo imidlertid ikke kunde udskrives nogen Konkurrence, før det var fastslaaet, at der i sin Tid vilde blive bevilget Lønning til en Docent, og da selve Afholdelsen af en Konkurrence gjorde det meget ønskeligt at have et mindre Beløb til Disposition dels til Dækning af Rejseudgifter for eventuelle Meddommere fra Norge eller Sverrig, dels til Hjælp til Trykning eller dog Maskinskrivning af Konkurrenceafhandlingerne, ansøgte fornævnte Professorer om, at der i Stedet for den i deres Andragende af 5te December 1902 nævnte Bevilling af 2000 Kr. til en Docent i Statsvidenskab søgtes udvirket en Bevilling af 600 Kr. til Afholdelse af en Konkurrence om en Docentpost i Statsvidenskab.

Konsistorium anbefalede i Skrivelse af 31te Januar 1903 fornævnte Andragende.

Efter at der paa Tillægsbevillingsloven for 1902—1903, jfr. Rigsdagstidende 1902—1903 Tillæg B. Sp. 1287—88, var blevet bevilget 600 Kr. til en Konkurrence, indstillede Fakultetet i Skrivelse af 25de Maj 1903 til Konsistorium, at der foretoges de fornødne forberedende Skridt ved Fastsættelsen af Regler for Konkurrencen og derefter Udstedelse af Bekjendtgørelse herom med Anmeldelser fra dem, der ønskede at deltage deri. I Modsætning til den Fremgangsmaade, der var bleven fulgt ved den sidst afholdte Konkurrence om et juridisk Professorat, ansaa Fakultetet det nemlig ved denne Lejlighed, da den statsvidenskabelige Docentpost endnu ikke kunde opslaaes og Ansøgninger derom indkaldes, for det hensigtsmæssigste, at Anmeldelse om Deltagelse fandt Sted allerede i Sommerens Løb og forinden Opgaven til den skriftlige Udarbejdelse kjendtes, særlig fordi det statsvidenskabelige Studium spændte over saa forskelligartede Omraader, at en tilfredsstillende Besvarelse af en enkelt Opgave vilde kunne gives, uden at dermed den Paagjældende havde godtgjort det almindelige Kjendskab til de statsvidenskabelige Discipliner, som maatte forlanges af den fremtidige Docent, og der derfor maatte søges nogen Betyggelse imod, at den specielle Opgave fristede til en Anmeldelse af Deltagelse i Konkurrencen, som den Paagjældende ikke vilde vove, naar han skulde erklære sig beredt til at besvare enhver Opgave, som kunde stilles.

Fakultetet indstillede, at der fastsattes de nedenanførte Regler for Konkurrencen og Censurkomiteens Sammensætning.

Konsistorium anbefalede i Skrivelse af 30te Maj s. A. Fakultetets Forslag.

Ved Skrivelse af 18de Juni s. A. meddelte Ministeriet Konsistorium, at det ved kgl. Resolution af 13de s. M. var bifaldet:

„1. at der i Henhold til Universitetets Fundats af 7de Maj 1788 Kapitel I. § 13 maa afholdes en Konkurrence om en Docentplads i Statsøkonomi ved Københavns Universitet, samt

2. at der for Konkurrencen fastsættes følgende Regler:

a. Adgangen for Konkurrencen staar aaben for enhver Dansk, Norsk eller Svensk, som senest 1 Maaned efter den derom udgaaede Bekjendtgørelse har meldt sig som Deltager for Censurkomiteens Formand. Det

anføres i Bekjendtgjørelsen, at den eventuelle Docentplads ikke menes at ville kunne forenes med en anden Stilling, der maa antages i større Omfang at lægge Beslag paa hans Tid.

b. Konkurrencen falder i en skriftlig og en mundtlig Del. Den skriftlige Del bestaar i Besvarelsen af en Opgave, fælles for alle Konkurrenter, hentet fra Økonomiens og Statistikens (derunder Danmarks Statistiks) Omraader, til hvis Udarbejdelse der gives en af Censurkomiteen nærmere fastsat Frist af 2 indtil 3 Maaneder. Afhandlingen afleveres til den fastsatte Tid til Censurkomiteens Formand i 7 trykte Exemplarer. Besvareelserne maa ikke offentliggøres, førend Censurkomiteen har afgivet sin Indstilling om Postens Besættelse.

Den mundtlige Del bestaar i to Forelæsninger, hver paa 1 Time, den ene over et selvvalgt Æmne, den anden over et forud opgivet Æmne med indtil 3 Dages Forberedelse. Et læseligt og nogenlunde fyldigt Manuskript til hver enkelt Forelæsning maa afleveres umiddelbart efter den paagjældende Forelæsnings Slutning. Tiden for Forelæsningernes Afholdelse fastsættes af Censurkomiteen.

c. Til at vælge Opgaverne og bedømme Prøven nedsættes der af Ministeriet en Komité, bestaaende dels af 4 Medlemmer af det rets- og statsvidenskabelige Fakultet — deriblandt de to statsvidenskabelige Professorer, — dels af 3 Mænd, valgte udenfor Fakultetet.“

Ministeriet bifalder derhos Konsistoriums og Fakultetets Indstilling om:

1. at Konkurrencen fandt Sted i Efteraarsemestret 1903.
2. at følgende Professorer beskikkedes til Medlemmer af Censurkomiteen: Dr. W. Scharling, Dr. H. Matzen, Dr. H. Westergaard og Dr. H. Munch-Petersen, samt endvidere Konferensraad, Dr. Falbe Hansen, Generaltolddirektør M. Rubin og Professor ved Universitetet i Lund, Dr. Greve G. K. Hamilton.

3. at Fakultetet bemyndigedes til at bekjendtgjøre Konkurrencen paa hensigtsmæssig Maade i de offentlige Blade og ved Opslag paa Universitetet samt til samtidig at opfordre dem, der agtede at deltage, til at indsende Meddelelse herom inden 1 Maaned efter Bekjendtgjørelsens Dato med Tilføjende, at der ikke senere vilde kunde gives nogen Adgang til at deltage.

I Bekjendtgjørelsen om Konkurrencen, der udstedtes den 30te Juni 1903, bleve Deltagerne anmodede om at melde sig senest den 31te Juli s. A. Det tilføjedes, at Deltagere, der ønskede at henlede Komiteens Opmærksomhed paa tidligere udgivne Skrifter, kunde indsende saadanne.

Ved Konkurrencens Udløb havde der meldt sig 4 Deltagere, nemlig: Dr. i Statsvidenskab L. V. Birck, Overretssagfører i Bergen, Dr. jur. E. Einarsen, Dr. i Statsvidenskab F. Pio og Docent ved Landbohøjskolen, Cand. jur. & polit. J. Warming.

Den skriftlige Opgave, der blev bekjendtgjort den 4de September 1903, saaledes at Besvareelserne skulde afleveres trykte den 1ste December s. A., var saalydende: „Efter en kort Fremstilling af Hovedtrækkene i et eller flere af de nordiske Landes økonomiske Udvikling i den sidste Menne-skealder samt en Paavisning af den Indflydelse, som de i dette Tidsrum

i Europa forekommende økonomiske Kriser have øvet derpaa, ønskes det undersøgt, hvilke Bidrag der herved er givet til Krisernes Theori“.

Til 2den Behandling i Folkethinget af Finanslovsforslaget for 1904—1905 blev der af Kirke- og Undervisningsministeriet stillet Forslag om Forhøjelse af det paa Universitetets Udgiftspost 7. a. 2., til videnskabelige Formaalets Fremme, bevilgede Beløb med 2000 Kr. til en Docent i Statsvidenskab, jfr. Rigsdagstidende 1903—1904 Tillæg B. Sp. 475—76. Forslaget blev tiltraadt af Finansudvalget, vedtaget af Rigsdagen og Beløbet optaget paa Finansloven for 1904—1905.

De mundtlige Prøver ved Konkurrencen om fornævnte Docentpost bleve holdte: 1ste Prøveforelæsning — over et selvvalgt Æmne — Tirsdagen den 19de og 2den Prøveforelæsning — over et forud opgivet Æmne med 3 Dages Forberedelsestid — Fredag den 22de Januar 1904, begge Dagene Kl. 10—12 og 2—4. Æmnerne vare følgende:

Selvvalgte Æmner:

Dr. L. V. Birck: Begrebet Kapital.

Dr. E. Einarsen: Achille Loria.

Dr. F. Pio: Kapitalrenten.

Docent J. Warming: Om Handelsstandens Gjennemsnitsindtægt.

Opgivne Æmner:

Dr. Einarsen og Docent Warming: „Handelstraktaters Betydning for vore Dages internationale Samkvem.“

Dr. Birck og Dr. Pio: Arbejderne og Toldbeskyttelsen.

I Skrivelse af 25de Januar s. A. meddelte Censurkomiteen Konsistorium, at Komiteens Flertal under 23de s. M. havde indstillet Overretssagfører i Bergen, Dr. jur. Einar Einarsen — med 5 Stemmer —, medens et Mindretal — 2 Medlemmer — indstillede Docent J. Warming.

Ved Skrivelse af 7de April s. A. meddelte Ministeriet Konsistorium, at det ved kgl. Resolution af 5te s. M. var bifaldet, at det paa Universitetets Udgiftspost 7. a. 2. til en Docent i Statsøkonomi ved Kjøbenhavns Universitet bevilgede Beløb af 2000 Kr. tillagdes Dr. jur. *Einar Einarsen*.

4. Cand. jur. P. Johs. Jørgensens fornyede Ansættelse som midlertidig Docent under det rets- og statsvidenskabelige Fakultet.

Da der ikke paa Finanslovsforslaget for 1904—1905 blev optaget nogen Bevilling til Lønning af midlertidig Docent, Cand. jur. P. Johs. Jørgensen, ansøgte det rets- og statsvidenskabelige Fakultet i Skrivelse af 30te Oktober 1903 Kirke- og Undervisningsministeriet om, at det vilde foreslaa den Docent Jørgensen paa Finansloven for 1903—1904 bevilgede Lønning af 2000 Kr. fornyet, idet Fakultetet til Støtte herfor henviste til den i dets Skrivelse af 1ste December 1902 givne Fremstilling af de Omstændigheder, der gjorde denne Bevilling nødvendig, hvilke Omstændigheder fremdeles uforandret forelaa, jfr. Univ. Aarb. f. 1902—1903 S. 428—33.

Til 2den Behandling i Folkethinget af Finanslovsforslaget for 1904—1905 blev der af Ministeriet stillet Forslag om Optagelsen af et Beløb af 2000 Kr. som 1ste Del af en 2aarig Bevilling paa 2000 Kr. aarlig, jfr. Rigsdags-

tidende 1903—1904 Tillæg B. Sp. 473—74. Folkethingets Finansudvalg foreslog, at Bevillingen kun gaves for et Aar. Dette Forslag blev vedtaget.

Efter at Fakultetet havde indberettet, at de for Finansaaret 1904—1905 bevilgede 2000 Kr. ønskedes tillagt Cand. jur. Jørgensen, meddelte Ministeriet under 21de April 1904 Konsistorium, at det under s. D. havde overdraget Cand. jur. *P. Johs. Jørgensen* endnu i Finansaaret 1904—1905 at holde Forelæsninger for de juridiske Studerende og at deltage i det de juridiske Professorer iøvrigt paahvilende Arbejde.

Under 5te Maj s. A. modtog Konsistorium fra det rets- og statsvidenskabelige Fakultet en Skrivelse, hvori dette bemærkede, at der ved den nye Studieordning var paalagt alle Fakultetets Medlemmer en forøget Arbejdsbyrde, hvorfor Fakultetet havde maattet andrage om forøget Arbejdskraft til dens Gjennemførelse. Særlig gjaldt dette ogsaa som Følge af, at Retshistorien var gjort til et Examensfag ved den nye Examens første præliminære Del, hvad der forudsatte, at der skulde holdes regelmæssige Forelæsninger derover Semester efter Semester, hvilket ikke tidligere havde været nødvendigt. Det vilde derfor blive uoverkommeligt for den Professor, der hidtil havde doceret dette Fag, at paatage sig denne meget forøgede Forelæsningsbyrde ved Siden af den øvrige Forøgelse af Arbejdet, som hans to andre Lærefag, Statsret og Folkeret, vilde udkræve, da de nu skulde gennemgaaes paa dobbelt Maade, dels — ligesom hidtil — som almindelig Examensfag, dels som Gjenstand for et Specielstudium med mere indgaaende og detailleret Behandling af de enkelte Partier for dem, der særlig vilde studere disse Fag. Men dertil kom endnu, at paagjældende Professor jo endvidere efter sin Tur skulde holde skriftlige Øvelser og deltage i Arbejderne paa det juridiske Laboratorium, og at dette i vedkommende Halvaar lagde saa fuldt Beslag paa ham, at der ikke vilde kunne levnes Tid til ved Siden deraf at holde de Forelæsninger over Retshistorie, som dog for Examens Skyld nødvendigt maatte holdes. Fakultetet maatte derfor indtrængende hævde Nødvendigheden af, at det til Gjennemførelsen af den nye Studieplan ogsaa fremdeles overdroges en særlig Docent at holde Forelæsninger over Retshistorie. Den eneste, som for Tiden var i Stand til at overtage dette Fag, var den nuværende midlertidige Docent deri, Cand. jur. *P. Johs. Jørgensen*, som alt i flere Semestre havde holdt disse Forelæsninger for et fuldt besat Auditorium og tillige examineret deri ved Examen, begge Dele til Fakultetets fuldkomne Tilfredshed. Fakultetet maatte derfor meget bestemt udtale, at det til Gjennemførelsen af den nye Studieplan ansaa det for absolut nødvendigt, at det fremdeles kunde gjøre Regning paa Docent Jørgensens Medvirkning ved at holde Forelæsninger over Retshistorie og deltage i Øvelserne og Examensarbejdet, hvilket Fakultetet ogsaa fra først af i tidligere Skrivelser havde forudsat som en nødvendig Betingelse for den nye Studieplans Gjennemførelse, og ansøgte derfor Ministeriet om at ville foretage de fornødne Skridt til Opnaaelse heraf.

Konsistorium anbefalede i Skrivelse af 28de Maj 1904 Fakultetets Andragende.

Paa Finanslovsforslaget for 1905—1906 blev der paa Universitetets

Udgiftspost 1. e, til Honorarer, optaget 2000 Kr. som Honorar for en midlertidig Docent i Retshistorie, dog kun som extraordinært for et Aar, jfr. Rigsdagstidende 1904—1905 Tillæg A. Sp. 1039—42. Forslaget blev vedtaget af Rigsdagen og Beløbet optaget paa Finansloven for 1905—1906.

5. Professor, Dr. med. O. Blochs Fratræden som Lærer i klinisk Kirurgi og Tiltræden som Lærer i operativ Kirurgi og Professor, Dr. med. T. Rovsings Fratræden som Lærer i operativ Kirurgi og Tiltræden som Lærer i klinisk Kirurgi.

Fra det lægevidenskabelige Fakultet modtog Konsistorium under 23de Januar 1904 Indberetning om, at de to Professores ordinarii i Kirurgi, Professor, Dr. med. O. Bloch og Professor, Dr. med. Thork. Rovsing havde meddelt Fakultetet, at de ønskede at ombytte deres Stillinger. Fakultetet bemærkede, at Professor Bloch for Øjeblikket beklædte Stillingen som Lærer i Kirurgi og den dermed uadskillelig forbundne Stilling som Overkirurg ved Frederiks Hospitals Afdeling C. og nu ønskede, da han i 18 Aar havde været i denne meget anstrængende Stilling og var 56 Aar gammel, at ombytte denne med en roligere Virksomhed. Professor Blochs Stilling skulde altsaa overtages af Professor Rovsing, medens dennes Undervisningsfag — operativ Kirurgi — skulde overtages af Professor Bloch. Fakultetet havde enstemmigt givet den foreslaaede Ordning sin Tilslutning og anbefalede meget samme. Det forespurgte, om Ministeriet havde noget imod en saadan Ordning at indvende. Hvis dette ikke var Tilfældet, ansøgte Fakultetet om, at de til Ombytningen nødvendige Skridt maatte blive foretagne. Fakultetet mente, at den paatænkte Ordning bedst vilde kunne foregaa ved næste Halvaars Begyndelse, altsaa den 1ste September 1904.

Konsistorium fremhævede i Skrivelse af 1ste Februar s. A. til Ministeriet, at den af Professor Bloch beklædte Stilling var overordentlig anstrængende, og at Kræfterne til at varetage en kirurgisk Virksomhed af denne Art erfaringsmæssigt ikke kunde holdes vedlige i meget lang Tid. Da Professor Bloch i 18 Aar havde varetaget sin Gjerning paa en ganske særlig dygtig Maade, syntes der at være al Grund til at imødekomme hans Ønske om at opnaa en mindre anstrængende Stilling, og særligt vilde det være ønskeligt, at Ombytningen af Stillingerne fandt Sted nu, da der ved Flytningen til det nye Hospital tillige vilde forestaa en besværlig Omordning, for hvilken det vilde være af stor Betydning, at der i den nu af Professor Bloch beklædte Stilling fandtes en yngre Mand, som kunde ventes i en længere Aarrække at kunne varetage Stillingen.

Ved Skrivelse af 6te Februar 1904 meddelte Ministeriet Professor, Dr. med. O. Bloch Tilladelse til fra 1ste September s. A. at regne at fratræde Stillingen som Lærer i klinisk Kirurgi og fra s. D. at regne at tiltræde Stillingen som Lærer i operativ Kirurgi, og Professor, Dr. T. Rovsing Tilladelse til fra s. D. at fratræde Stillingen som Lærer i operativ Kirurgi og tiltræde Stillingen som Lærer i klinisk Kirurgi, saaledes at som Følge af denne Tilladelse i Henhold til kgl. Resolution af 22de Januar 1873 Stillingen som Overkirurg ved det kgl. Frederiks Hospitals Afdeling

C. fra s. D. at regne fratraadtes af Professor, Dr. med. Bloch og tiltraadtes af Professor, Dr. med. Rovsing.

6. Professor extraordinarius, Dr. phil. Holger Pedersens Optagelse som Medlem af det filosofiske Fakultet.

I Skrivelse af 3die November 1903 ansøgte det filosofiske Fakultet om, at det maatte blive bemyndiget til at optage Professor extraordinarius, Dr. phil. Holger Pedersen som Medlem af Fakultetet. Fakultetet bemærkede, at det lededes ved dette Ønske baade af Hensynet til Professor Pedersens fremragende Dygtighed og til det hensigtsmæssige i, i sin Midte at have en Fagmand i slavisk Filologi, da der undertiden blev forelagt det Sager, der vedrørte dette Æmne.

Konsistorium anbefalede i Skrivelse af 10de s. M. Fakultetets Andragende.

Ved Skrivelse af 18de s. M. meddelte Ministeriet, at det ved kgl. Resolution af 17de s. M. var bifaldet, „at det filosofiske Fakultet bemyndiges til at optage Professor extraordinarius, Dr. phil. *Holger Pedersen* som Medlem af Fakultetet.“

7. Forslag om Forhøjelse af det Dr. phil. Vald. Vedel tillagte Honorar for at holde Forelæsninger over almindelig Litteraturhistorie.

Fra det filosofiske Fakultet modtog Konsistorium under 26de Maj 1903 et Andragende fra Dr. phil. V. Vedel om Forhøjelse af det ham tillagte Honorar af 2000 Kr. for at holde Forelæsninger over almindelig Litteraturhistorie til 3000 Kr.

Dr. Vedel bemærkede, at han siden Januar 1895 havde været ansat som midlertidig Docent ved Universitetet. Allerede for 2 Aar siden havde han indgivet et lignende Andragende, som anbefaledes af Universitetet; der blev ogsaa af Ministeriet stillet Forslag desangaaende paa Finanslovsforslaget 1901—1902, men det blev ikke tiltraadt af Rigsdagen. Siden da var der imidlertid — foruden at hans Tjenestetid var bleven 2 Aar længere — sket en Forandring i hans økonomiske Forhold, som gjorde ham det magtpaaliggende paany at tage sin Ansøgning op. Efter at han i 10 Aar havde holdt Forelæsninger over Kulturhistorie ved Kunstakademiet for et Honorar af 1000 Kr. (hvert 3die Aar 500 Kr.), havde han iaar modtaget Meddelelse om, at man indtil videre ikke længere ønskede at overdrage ham dette Hverv. Da hans Indtægter ved Siden af Universitetshonoraret derfor nu kun var 800 Kr. som Overbibliothekar ved Folkebibliothekerne og 900 Kr. som Redaktør af „Tilskueren“, og han umuligt kunde overkomme mere Arbejde, saa han sig nødsaget til, som nævnt, igjen at søge Lønningsforhøjelsen gennemført. Idet han iøvrigt henviste til, hvad han i sit forrige Andragende havde udviklet angaaende sit Arbejde ved Universitetet og sine videnskabelige Studier, skulde han kun tilføje, at han siden da havde fortsat saavel sine offentlige Forelæsninger som især sine æstetiske og litterærhistoriske Øvelser med Studerende, idet han — i Overensstemmelse med et Ønske, Fakultetet i 1896 havde udtalt — havde lagt sin Gjennemgang af fransk og tysk Litteraturhistorie an som Examina-

torier, med Forberedelsen af de Studerende til Skoleembedsexamen og Magisterkonferens for Øje.

Det filosofiske Fakultet udtalte, at det allerede for 3 Aar siden meget varmt havde anbefalet Dr. Vedels Andragende med Henviſning til den fremragende Plads, han indtog dels ved sin Forfattervirksomhed, dels ved sine Forelæsninger og Foredrag. For Universitetet havde hans Arbejde været af stor Betydning, idet han baade havde holdt offentlige Forelæsninger og Øvelser til Examen. Fakultetet henviste ogsaa til, at det netop havde ansøgt om at maatte tilkalde Dr. Vedel som Censor ved Bedømmelsen af en Doktordisputats og at der i den nærmeste Fremtid gjentagne Gange vilde blive Lejlighed til paa lignende Maade at gjøre Brug af hans Hjælp. Fakultetet ansaa derfor — ikke blot i Betragtning af den Forlegenhed, hvori Dr. Vedel var bragt ved Inddragelsen af den Sum, der hidtil havde været tilstaaet ham fra Kunstakademiet, men ogsaa med Hensigt paa den Gavn, Universitetet havde haft af hans Virksomhed, — en Forøgelse af hans Honorar som i høj Grad vel fortjent og ledsagede derfor hans Ansøgning med en indtrængende Anbefaling.

Konsistorium henviste i Skrivelse af 4de Juli 1903 til Ministeriet til, at der var blevet optaget Forslag om Honorarforhøjelse for Dr. Vedel paa Finanslovforslaget for 1901—1902, men at dette Forslag blev udstemt ved Finanslovforslagets 2den Behandling i Folkethinget, jfr. Rigsdagstidende 1900—1901 Tillæg B. Sp. 353—54 og Univ. Aarb. f. 1900—1901 S. 698—99, og anbefalede paany varmt Dr. Vedels Ansøgning.

Da der ikke paa Finanslovforslaget for 1904—1905 blev stillet Forslag om Honorarforhøjelse for Dr. Vedel, blev der atter den 28de Juni 1904 indsendt til Ministeriet et af Fakultetet og Konsistorium anbefalet Andragende fra Dr. Vedel.

Ved Ministeriets Skrivelse af 27de Maj 1904 blev der tillagt Dr. Vedel et paa Universitetets Udgiftspost 7. a. 1. for Finansaaret 1903—1904 bespart Beløb af 133 Kr. 38 Ø.; paa Finanslovforslaget for 1905—1906 er der ikke blevet fremsat noget Forslag om Honorarforhøjelse for ham.

8. Forslag om Forhøjelse af det Dr. phil. A. Olrik tillagte Honorar for at holde Forelæsninger over nordiske Folkeminder.

Fra det filosofiske Fakultet modtog Konsistorium under 26de Maj 1903 et Andragende fra Dr. phil. A. Olrik om Forhøjelse af det ham tillagte Honorar af 2000 Kr. for at holde Forelæsninger over nordiske Folkeminder.

Dr. Olrik bemærkede i sit Andragende, at han i over 10 Aar havde holdt Forelæsninger over nordiske Folkeminder, i de første Aar med det Smithske og det Grundtvigske Stipendium, senere nu paa 7de Aar med Docenthonorar, uden at han i denne Tid havde faaet nogen Oprykning over almindelig Begyndelseshonorar. Hans Virksomhed ved Universitetet havde været ret omfattende. Han havde holdt et større Tal af Forelæsninger og Øvelser over de mere centrale Dele af sit Fag, særlig Folkeviser og Heltedigtning, desuden over almindelig Æventyrforskning og over nordisk Mytologi. Endvidere havde han med yngre Studerende, der for-

beredte sig til Skoleembedsexamen, gennemgaaet snart Folkeviser, snart Sagaer, fordi det viste sig, at der var Trang til en Form for Undervisning, der dannede Overgang fra den højere Skoleundervisning til et mere videnskabeligt Studium. Tillige havde han i sidste Aar været tilkaldt af det filosofiske Fakultet til Bedømmelsen af en Disputats, under Forhold hvor en meget stor Del af Arbejdet laa paa den folkemindekyndige Dommer. Samtidig havde han udfoldet en ikke lille litterær Virksomhed, mest af rent videnskabeligt Indhold, men ogsaa for at gjøre Forskningens Resultater almen-tilgængelige. Hans vigtigste Arbejder fra disse ti Aar vare: Saksens Oldhistorie, 1894, Skjoldungasaga, 1894, Danske Ridderviser, hidtil to Bind, 1895—1903, Tvedelingen af Saksens Kilder, 1897, Danske Oldkvad, 1898, Danske Folkeviser i Udvalg, 1899, Danske Heltesagn, 1900, Odinsjægeren, 1901, Om Ragnarok, 1902, Danmarks Heltedigtning, I, 1903. Talrige Udtalelser i Nordens og Udlandets Tidsskrifter viste, at disse Arbejder betragtedes som grundlæggende paa Omraader, der hidtil havde frembudt Vanskeligheder for videnskabelig Forskning. Ligeledes havde han nydt den Ære at blive valgt til Medlem af det norske Videnskabernes Selskab; og af hans sidste Arbejde over Danmarks Heltedigtning foranstaltedes der en engelsk Udgave for Rækken „Grimm Library“. Hidtil havde han ved Siden af sin Lønning ved Universitetet haft en Del af sit Ophold dels ved litterært Arbejde, dels ved Undervisning, navnlig i Dansk paa Statens etaarige Lærerkursus. Men det viste sig mere og mere, at det omfattende Folkemindearbejde paa Universitetet og i Litteraturen krævede hele hans Tid. Navnlig havde det vist sig umuligt at fortsætte sproglige Studier i et saadant Omfang, at han kunde optræde som Vejleder i Tilegnelsen af den nyere Forskning; og han var derfor traadt tilbage fra Statens Lærerkursus. Ligeledes laa der ham Vægt paa at være uafhængig af betalt litterært Arbejde, nu da han havde saa store Skrifter for som „Danmarks Heltedigtning“ og „Danmarks gamle Folkeviser“. Det havde vist sig — hvad han allerede stærkt fremhævede i sin Ansøgning om Oprettelse af Docentpladsen, — at et Arbejde med Folkeminder, der skulde følge med Forskningens Udvikning i litterær, kulturhistorisk og religionshistorisk Retning, og som tillige krævede Løsningen af visse nationale Opgaver, maatte have en Mands hele Arbejdstid. Han kunde i saa Henseende paaberaabe sig Fagets Omdannelse ved de andre nordiske Universiteter. I Kristiania var i de sidste Aar Folkeminder udskilt fra norsk Sprog som et eget Professorat. I Helsingfors havde man ved samme Tid omdannet den tidligere Docentplads til et Professorat. Af ovenstaaende Grunde søgte han om en Forhøjelse af sin Lønning til 3000 Kr. imod Pligt til at udføre saadant Arbejde indenfor Faget, som Ministeriet eller Fakultetet vilde henvise til ham.

Det filosofiske Fakultet udtalte, at Dr. Olrik i Løbet af flere Aar havde udfoldet en meget omfattende Virksomhed, der baade fortjente og havde fundet varm Anerkjendelse her og i Udlandet. For fuldstændigere at kunne hengive sig til disse Arbejder havde han imidlertid set sig nødsaget til at opgive sin hidtidige Virksomhed ved Statens Lærerkursus og dermed en Del af sine Indtægter, hvad der havde foranlediget ham til at

indsende Ansøgningen. Af disse Grunde, men ligesaa meget af Hensyn til den Dygtighed, hvormed Dr. Olrik havde varetaget sit Hverv som Docent, ledsagede Fakultetet hans Ansøgning med sin varmeste anbefaling.

Konsistorium sluttede sig i Skrivelse af 4de Juli 1903 til Ministeriet til Fakultetets Udtalelser.

Da der ikke paa Finanslovforslaget for 1904—1905 blev stillet Forslag om Lønningsforhøjelse for Dr. Olrik, blev der atter den 28de Juni 1904 indsendt et af Fakultetet og Konsistorium anbefalet Andragende fra Dr. Olrik, hvori denne under Henviisning til sin tidligere Ansøgning bemærkede, at hans i de sidste Aar udgivne „Danmarks Heltedigtning“, 1ste Bind, havde fundet en Modtagelse i Hjemland og Udland som intet af hans tidligere Arbejder, og at han selv nærrede et ikke ringe Ønske om at kunne fortsætte og fuldføre dette Skrift, som han regnede for sit Livs Hovedværk, uden at være henvist til stadig at søge lønnede Bibeskæftigelser. Endvidere havde han i den sidste Tid udført et omfattende Arbejde med Ordning og Forøgelse af den danske Folkemindesamling paa det store kgl. Bibliothek, uden at det Vederlag, som Bibliotheket havde kuunet yde, stod i noget Forhold til den anvendte Arbejds mængde og de opnaaede Resultater.

Paa Finanslovforslaget for 1905—1906 er der ikke blevet fremsat noget Forslag om Lønningsforhøjelse for Dr. Olrik.

9. Forslag om Forhøjelse af det Dr. phil. Edv. Lehmann tillagte Honorar for at holde Forelæsninger over Religionshistorie.

Fra det filosofiske Fakultet modtog Konsistorium under 26de Maj 1903 et Andragende fra Dr. phil. Edv. Lehmann om Forhøjelse af det ham tillagte Honorar af 2000 Kr. for at holde Forelæsninger over Religionshistorie.

Dr. Lehmann bemærkede, at ovennævnte Honorar var hans eneste faste Indtægt. J. L. Smiths Kandidatstipendium vilde han hæve sidste Gang i Sommeren 1904; om Carlsbergfonden vedblivende kunde understøtte ham, var meget tvivlsomt. Han nødtes altsaa, hvis en Forhøjelse af Honoraret ikke kunde indrømmes ham, til at anvende en meget stor Del af sine Kræfter paa Erhverv udenfor sit Studium og sin Universitetsvirksomhed. Men i Virkeligheden beslaglagdes al hans Tid af hans Fag, idet man ogsaa fra Udlandets Side forudsatte, at han var helt til Raadighed for dette, og derfor overdrog ham adskillige anstrængende og slet lønnede Hverv. Saaledes hvert Aar: „Theologischer Jahresbericht“ („Religionsgeschichte“), og iaar: „Die Religionen der primitiven Völker“ i det forestaaende store Værk: „Die Kultur der Gegenwart“ paa Teubners Forlag. Ligeledes iaar: den nye Udgave af Chantépie de la Saussaye's Lehrbuch der Religionsgeschichte, af hvilken han nu var Medredaktør. Dertil kom, at hans Universitetsvirksomhed stedse var voxende, dels fordi Studiet nu dreves med Magisterkonferens for Øje, dels fordi han var kommet ind paa at vejlede viderekomne theologiske Studerende i Religionsfilosofi, hvad disse syntes at sætte saa megen Pris paa, at han nødtigt vilde opgive disse Kursus. Ministeriet vilde sikkert erkjende, at det Arbejde, der her var saa godt i

Gang, krævede et Menneskes udelte Tid og Opmærksomhed og fortjente hans fulde Underhold. Som yderligere Støtte for sit Andragende kunde han henvise til en Udtalelse, der i Anledning af Besættelsen af det religionshistoriske Professorat i Leiden, uden Opfordring fra hans Side, var bleven tilstillet vort Fakultets Dekanus fra de religionshistoriske Professorer ved nævnte Universitet.

Det filosofiske Fakultet udtalte, idet det ledsagede Dr. Lehmanns Ansøgning med sin varmeste Anbefaling, at det ved hans Ansættelse, — jfr. Univ. Aarb. f. 1899—1900 S. 369—71 — allerede havde haft Lejlighed til at udtale sig om Nødvendigheden af, at Religionshistorien blev repræsenteret ved Universitetet, og siden den Tid havde den Interesse, Dr. Lehmanns Forelæsninger og Øvelser havde vakt blandt de Studerende, ikke blot godtgjort det heldige i Oprettelsen af en Docentur i dette Fag, men ogsaa vist, at han var i Besiddelse af Betingelserne for at vække de Studerendes Interesse. Den Tid nærmede sig imidlertid, da Dr. Lehmanns Stilling ved Udløbet af det Smithske Stipendium vilde blive temmelig vanskelig, og hvor han, hvis han ikke ad anden Vej blev understøttet, vilde nødsages til at splitte sine Kræfter for at forøge sine Indtægter. Fakultetet maatte derfor betragte det som i højeste Grad ønskeligt, om hans Honorar kunde blive forhøjet paa den af ham angivne Maade, for at han vedblivende kunde anvende sin Tid paa sin Videnskab, der efter dens omfattende Karakter ikke godt nøjedes med de begrænsede Tider, der blev tilbage ved Siden af en anden anstrængende Virksomhed. Til yderligere Støtte for Fakultetets Anbefaling vedlagde Fakultetet en Skrivelse til det fra den senere afdøde Professor i Religionshistorie i Leiden C. P. Tiele, i hvilken denne ikke blot udtalte sig med stor Anerkjendelse om Dr. Lehmanns videnskabelige Dygtighed, men ogsaa omtalte, at Dr. Lehmann var blevet foreslaaet som Nr. 2 ved Besættelsen af det ved Tieles Afgang ledigblevne Professorat.

Konsistorium anbefalede i Skrivelse af 4de Juli 1903 til Ministeriet Dr. Lehmanns Andragende.

Da der ikke paa Finanslovsforslaget for 1904—1905 blev optaget noget Forslag om Honorarforhøjelse, blev der paany under 28de Juni 1904 indsendt et af Fakultetet og Konsistorium anbefalet Andragende fra Dr. Lehmann. Heller ikke paa Finanslovsforslaget for 1905—1906 blev optaget noget Forslag desangaaende.

10. Forslag om Honorar til Dr. phil. Kr. Sandfeld Jensen for at holde Forelæsninger og Øvelser over romansk Filologi.

Fra det filosofiske Fakultet modtog Konsistorium den 3die Juni 1902 et Andragende fra Dr. phil. Kr. Sandfeld Jensen om, at der maatte blive tilstaaet ham et Honorar for at holde Forelæsninger og Øvelser om romansk Filologi. Dr. Sandfeld Jensen bemærkede, at han var født i 1873, blev Student i 1891, havde taget Skoleembedsexamen med Fransk som Hovedfag i Januar 1898 og i April 1900 erhvervet den filosofiske Doktorgrad med sin Afhandling „Rumænske Studier“, hvoraf en tysk Bearbejdelse for Øjeblikket var i Trykken i Leipzig. Foruden dette større Arbejde, der

kun var første Del af en Række Studier, som han haabede at kunne vende tilbage til, havde han skrevet følgende: „Molière og hans Modstandere 1662—64“ (1893), „Rumænsk og Albanesisk (Tidsskrift for Filologi 1895), „Om Ordet Laban“ (Dania III), „Himmelbreve“ (sammesteds), „Denominative Verber“ (Tidsskr. f. Filol. 1899), Definitiv Genitiv i Dansk (Dania VI), samt en Række større og mindre Anmeldelser i de nævnte Tidsskrifter. I de sidste 4 Halvaar havde han paa Universitetet holdt Forelæsninger og Øvelser for Studerende (I. Gjennemgang af Daudets Tartarin sur les Alpes, som Vejledning i Læsning af moderne franske Forfattere. II. Gjennemgang af udvalgte Stykker af Molière. III. Gjennemgang af Forfattere fra det 16de Aarhundrede. IV. Laboratorieøvelser over samme Æmne, samt Forelæsninger over moderne fransk Syntax, hvilke vilde blive fortsatte i næste Halvaar). Disse Forelæsninger og Øvelser havde været fulgte af en forholdsvis stor og stadig Kreds af Studerende. I et Halvaar havde han holdt Øvelser over Nygræsk, hvilket han eventuelt ogsaa vilde kunne repræsentere. Naar han fremkom med denne Ansøgning, var det baade fordi han mente at kunne gjøre nogen Nytte ved Universitetsundervisning og fordi han, hvis denne Ansøgning blev bevilget, vilde kunne faa Tid og Kræfter til at give sig af med større videnskabelige Opgaver, hvis Løsning i flere Aar havde optaget ham, men som han under de forhaanden værende Forhold maatte lade fuldstændig ligge.

Fakultetet udtalte, at det ikke kunde anses for tilstrækkeligt, naar der ved Universitetet kun fandtes en enkelt Lærerstol i romansk Sprog og Litteratur. Efter at Æmnet var indgaaet som Fag i de ved Anordning af 25de Oktober 1883 oprettede Skoleembedsexaminer, saaledes at der altsaa regelmæssig 2 Gange aarlig skulde afholdes Prøve deri, kunde der ved den enkelte Docents Sygdom eller Forfald, opstaa betænkelige Afbrydelser i Examensforberedelsen, og det kunde endog blive nødvendigt at afvise indmeldte Kandidater til Prøven, naar ingen andre Universitetslærere ansaa sig kompetente til at afholde denne. Fakultetet stod ifjor overfor en Vanskelighed af denne Art, som kun ved rent tilfældige Omstændigheder blev undgaaet. Men derhos maatte det fremhæves, at medens det for 20—30 Aar siden endnu lod sig gjøre for en enkelt Mand paa tilfredsstillende Maade at repræsentere romansk Sprogvidenskab i hele dens Omfang, havde Forholdene senere efterhaanden gjort dette umuligt, idet Faget dyrkedes med stedse større Iver ved de fleste europæiske Universiteter, dets Omraade endvidere udvidedes stærkt og stadigt ved Fund af Manuskripter, ved Udgaver og Optryk af hidtil utilgængelige Texter, ved methodisk Undersøgelse af de levende Dialekter o. s. v. Faglitteraturen svulmede derfor saaledes op, at enhver Forsker vanskelig kunde følge og beherske Videnskaben i dens fulde Omfang. Det paahvilede endvidere Professoren i romansk Sprog og Litteratur at holde forskellige praktiske Øvelser over moderne Fransk for dem, der studerede dette Sprog til Skoleembedsexamen. Men naar han ikke skulde forsømme de andre romanske Sprog, som han var pligtig at læse over, vilde han vanskelig kunne overkomme saa mange Øvelser over moderne Fransk, som Hensynet til Studenterne kunde gjøre

ønskelige. Fransk var vel i det hele det moderne Sprog, der dyrkedes af det største Antal Studerende ved Universitetet, foruden af en stor Mængde frie Tilhørere, især Lærere og Lærerinder, der til Stadighed fulgte de offentlige Forelæsninger; men Sproget var dog langt uheldigere stillet end f. Ex. Engelsk, der repræsenteredes af 2 Lærere. Indtil 1894, da Dr. Nyrop overtog det ved Professor Sundbys Død ledige Professorat, var dette ogsaa Tilfældet med Fransk, og naar der den Gang ikke blev ansat nogen ny Docent, skyldtes det blandt andet den Omstændighed, at der ikke fandtes nogen, hvem en saadan Docentur kunde betros. Nu derimod mente Fakultetet, at Dr. Sandfeld Jensen vilde kunne gjøre god Fyldest i en saadan Stilling. Han var en dygtig og flittig Forsker og en skarp og grundig Iagttaget af grammatiske Fænomener, hvis Disputats særlig maatte fremhæves som et fortjenstfuldt og originalt Arbejde. Fakultetet anbefalede derfor enstemmigt, at Dr. Sandfeld Jensen blev ansat som midlertidig Docent i romansk Sprog og Litteratur med særligt Hensyn til de Studerendes Vejledning i Fransk.

Konsistorium indstillede i Skrivelse af 14de Juni 1902 til Ministeriet, at der søges bevilget Dr. Sandfeld Jensen et aarligt Honorar paa 2000 Kr. for at holde Forelæsninger og Øvelser over romansk Sprog og Litteratur med særligt Hensyn til de Studerendes Vejledning i Fransk.

Paa Finanslovsforslaget for 1903—1904 blev der ikke stillet noget Forslag om Honorar til Dr. Sandfeld Jensen. Konsistorium modtog derfor den 26de Maj 1903 et Andragende fra ham. Fakultetet anbefalede paany paa det varmeste Ansøgningen, idet det bemærkede, at det i sin Skrivelse af 3die Juni 1902 havde fremhævet de store praktiske Vanskeligheder, der fulgte af, at et Fag som Fransk, der studeredes af saa mange og var optaget som Fag ved Skoleembedsexamen, kun var repræsenteret ved en enkelt Lærerstol, der tilmed tillige omfattede de øvrige romanske Sprog og Litteraturer, hvorfor Indehaveren af denne Lærestol nødtes til at dele sin Opmærksomhed mellem Videnskabsgrene, der hver for sig kunde gjøre Krav paa en enkelts samlede Kraft; fremfor alt vilde det være ønskeligt, om der kunde ansættes en Docent, der kunde hjælpe Professoren ved Afholdelsen af praktiske Øvelser i moderne Fransk, der ikke godt kunde undværes noget Halvaar og derfor lagde altfor megen Beslag paa den enkeltes Arbejdstid, men ligesaa vigtigt var det, at der ved Universitetet fandtes en Docent, som under et pludselig indtrædende Sygdomstilfælde eller anden Forhindring fra Professorens Side kunde afværge, at hele Studiet gik i Staa. Endelig mindede Fakultetet om, at der tidligere inden Professor Nyrops Ansættelse fandtes en Docent ved Siden af det egentlige Professorat i Fransk, og at Grunden til, at denne Ordning ikke blev fortsat, blandt andet var den, at der den Gang ikke fandtes nogen, hvem en saadan Docentur kunde overdrages. Et saadant Hensyn var imidlertid nu faldet bort, idet Fakultetet kunde anbefale Dr. Sandfeld Jensen som en Mand, der i høj Grad vilde egne sig til en saadan Plads, og som uden ved sine øvrige Kundskaber ogsaa paa anden Maade vilde være til Gavn for Universitetsundervisningen.

Konsistorium sluttede sig i Skrivelse af 4de Juli 1903 til Fakultetets Anbefaling.

Da der heller ikke paa Finanslovforslaget for 1904—1905 blev søgt om Honorar til Dr. Sandfeld Jensen, blev der under 28de Juni 1904 af Konsistorium indsendt et af Fakultetet og Konsistorium varmt anbefalet Andragende fra ham. Paa Finanslovforslaget for 1905—1906 er derefter blevet stillet Forslag om et aarligt Honorar af 1500 Kr. til Dr. Sandfeld Jensen. Det nærmere herom vil blive meddelt i Aarbogen for 1904—1905.

11. Ansættelse af en Hjælpedocent i Mineralogi og Krystallografi samt Honorar til Cand. mag. J. P. J. Ravn for at gennemgaa udvalgte Afsnit af Forsteningslæren.

Under 16de December 1902 udbad Kirke- og Undervisningsministeriet sig Konsistoriums Erklæring over et af den polytekniske Lærestanstalt indsendt Forslag af 4de s. M. om, at der søgtes oprettet en Adjunktpost under Professoren i Mineralogi og Geologi med Forpligtelse til at meddele Undervisning ved et ved Lærestalten eventuelt indført Kursus i Krystallografi og Mineralogi for Fabrikingeniører og tillige at holde Examinatorier i Geologi for Polyteknikere. Da Stillingen hvad Arbejdstid angik vilde svare til Stillingen som Adjunkt ved de lærde Skoler, burde den lønnes med en aarlig Lønning af 1800 Kr., stigende hvert 3die Aar med 200 Kr. til 2400 Kr., derefter hvert 3die Aar med 300 Kr. til 3000 Kr. Med Forslaget fulgte en Redegjørelse fra Professor mineralogiæ N. V. Ussing angaaende de Mangler, som paa Grund af de stigende Krav til Undervisningsmetoderne og den stærke Tilvæxt i Antallet af polytekniske Studerende efterhaanden vare fremtraadte ved Undervisningen i Mineralogi og Geologi, og Forslag til Undervisningens Forbedring. Lærestalten udtalte, at den ikke havde fundet det rigtigt at oprette en selvstændig Lærerpост, idet Konsekvenserne deraf let kunde blive, at det senere vilde blive nødvendigt at indrette en særlig mineralogisk Samling med dertil hørende Undervisningsapparat for Lærestalten alene.

I Professor Ussings Skrivelse af 8de Oktober s. A. bemærkede han med Hensyn til *Mineralogi* (hvorunder Krystallografi), at Faget kun var Examensfag for Fabrikingeniører og læstes nu i 3 Timer ugentlig i ét Halvaar, hvorhos der krævedes Øvelser i mineralogisk Museum i en Tid, der omtrent svarede til én Time ugentlig i ét Halvaar. I Faget aflagdes mundtlig Prøve ved første Del af Examen, samtidig examineredes i Geologi, og begge Fag tilsammen gav én Karakter. De 3 Timer ugentlig vare Forelæsninger og Examinatorier, ordnede som Fællesundervisning for Polyteknikere og Universitetsstuderende. Øvelserne bestod væsentlig i Gjennemsyn af dertil bestemte Studiesamlinger med saadan Vejledning, som kunde gives af den tilstede værende Assistent, idet denne besvarede Spørgsmaal, anviste Skuffer og paasaa og sørgede for, at Samlingerne holdtes i Orden; men denne Vejledning var for den enkelte næsten forsvindende, fordi de geologiske Studiesamlinger samtidig bleve gennemgaaede af andre Elever, saa at der oftest var et meget stort Antal Elever ad Gangen. Paa Grund af Fagets Natur spillede den enkeltes Arbejde

med Mineralstykker og Modeller en overvejende Rolle for Tilegnelsen. Naar desuagtet den ovennævnte Form for Tilegnelsen i ældre Tid var fyldestgørende, laa dette dels i, at Faget i ældre Tid forelæstes i større Omfang (to Halvaar), hvorved Eleverne kunde faa Forudsætninger og Interesse for selvstændig Beskæftigelse med Faget, dels i, at Eleverne i ældre Tid vare vante til at arbejde paa egen Haand og havde Tid til den langsomme Kundskabs erhvervelse, som Gjennemsyn af Samlingen kunde give. Som Forholdene nu havde udviklet sig, vare adskillige af Eleverne uvante med at arbejde paa egen Haand, og ingen af dem havde Tid til at gjøre det, hvor det drejede sig om et Bifag, idet deres Tid var beslaglagt af faste Undervisningstimer i andre Fag, og Forberedelsestiden til første Del af Examen var afkortet. Samtidig var den i ældre Tid ringe Vejledning ved Gjennemsynet af Samlingerne formindsket yderligere for den enkelte Elev, idet Antallet var voxet. Hertil kom endvidere, at Undervisningsprogrammets „mineralogiske Øvelser“ som Regel ikke havde kunnet finde Plads paa Timeplanen. Forholdene vare derfor nu saaledes, at de mineralogiske Øvelser dels gav Eleverne altfor ringe Udbytte, dels forsømtes og opsattes til de sidste Dage før Examen. Mange Elever søgte at klare sig gennem Prøven, alene ved nogen Udenadslæren af kemiske Formler og Haarhedsgrader i Forbindelse med et ganske overfladisk Kjendskab til nogle Mineralstykker. Examen gjorde under disse Forhold næppe megen Nytte. Yderligere maatte her fremhæves, at der nu utvivlsomt var Trang til en praktisk mineralogisk Undervisning i flere Retninger, som i ældre Tid af forskellige Grunde helt udelodes af denne Undervisning; saaledes simple Blæserørsforsøg til Undersøgelse af forelagte Ertser og enkelte simple mikroskopiske Krystalundersøgelser. Men saadan Undervisning kunde ikke udføres under den nuværende Ordning.

Det forekom derfor Professor Ussing nødvendigt, at der maatte søges indført væsentlige Forbedringer ved Mineralogiundervisningen. Naar dette skulde naas, maatte Undervisningen formes som et fra Universitetsundervisningen adskilt Kursus, paa hvilket det fornødne af Krystallografien og muligvis enkelte Kapitler af Mineralogien blev gennemgaaet i nogle faa Foredrag, medens Undervisningen iøvrigt skete i Form af systematiske Øvelser, ved hvilke Eleverne med nogle faa boglige, mekaniske og kemiske Hjælpemidler og under tilstrækkelig Vejledning udførte en Række simple Krystal- og Mineralundersøgelser. Et saadant Kursus burde være obligatorisk, medens til Gjengjæld den mundtlige Prøve i Mineralogi bortfaldt. Han nærede saa meget mindre Betænkelse ved at anbefale Ophævelsen af den særlige Examen i Mineralogi, som der ved Prøverne i flere andre Fag (Geologi, Kemi og teknisk Kemi) ikke kunde undgaas mineralogiske Spørgsmaal. Det foreslaede Kursus i Krystallografi og Mineralogi kunde formentlig tilendebringes i 2×2 ugentlige Timer i ét Halvaar, altsaa samme Tid som nu, naar man ikke tilsigtede væsentlig større Kundskabsmeddelelse, end der tilsigtes i det gjældende Program. Men det vilde utvivlsomt ved Forandringen opnaas, at Eleverne fik et godt og solidt Udbytte af Studiet, hvad der nu desværre næppe kunde siges at være Tilfældet. Dette Kursus burde

gjentages hvert Aar og kun staa aabent for Fabrikingeniører for at holde Deltagernes Antal saa langt nede, at Undervisningen kunde overkommes. Med det nuværende store Antal af Fabrikingeniører vilde det vistnok endda være nødvendigt ved en Del af Undervisningen at dele Deltagerne i to Hold, saaledes at Læreren burde være forpligtet til aarlig at anvende 3×2 ugentlige Timer i ét Halvaar til denne Undervisning. Det krystallografisk-mineralogiske Kursus vilde hensigtsmæssigst kunne henlægges til Halvaaret efter Geologiundervisningen (ved hvilken de allervigtigste Mineraler [15] blev gennemgaaet som Indledning). En Hovedbetingelse for Oprettelsen af det foreslaaede Kursus i Krystallografi og Mineralogi vilde være, at Lærestalten fik sin egen Lærer i disse Fag; Oprettelsen af dette Kursus vilde nemlig ikke i mindste Maade formindske Professorens nuværende Undervisningsarbejde, og det var ham ikke muligt at overkomme mere, end der allerede var ham paalagt. Han kunde ikke undlade her at anføre, at den nuværende vanskelige Ordning, hvorefter én Person skulde besørge Undervisningen baade i Geologi, Petrografi, Mineralogi og Krystallografi, og det baade for Universitetet og et stort Polyteknikum, næppe havde noget Sidestykke i Europa; i Tyskland vilde man under lignende Forhold mindst have tre Professorer, hvoraf den ene ved Polyteknikum, foruden Docenter. Hvad derimod angik Lokale og Undervisningsmateriel for det foreslaaede Kursus, troede han, at man i det mindste foreløbig uden større Ulempe kunde nøjes med at benytte Universitetets, saa at der ikke paa dette Punkt var nogen Vanskelighed for Forslagets Virkeliggjørelse.

Med Hensyn til *Geologi* bemærkede Professor Ussing, at Vanskelighederne i dette Fag vare mindre, hvad der dels beroede paa, at Fagets Natur gjorde det muligt med Udbytte at undervise et langt større Antal Elever ad Gangen, end det kunde ske for Mineralogiens Vedkommende, dels derpaa, at der til Assistance ved Undervisningen siden 1895 var bevilget 1200 Kr. aarlig paa Universitetets Budget. (Denne Bevilling anvendtes med 600 Kr. aarlig til Dr. Madsen, som holdt en Forelæsning over Forsteningslære og Stratigrafi for de naturhistoriske Universitetsstuderende, og 600 Kr. aarlig til en Undervisning- og Forelæsningsassistent, hvis Tid var fuldt optagen, saa at der ikke ved Hjælp af nævnte Bevilling kunde faas nogen yderligere Udvidelse af Undervisningen). Dog var der ogsaa for Geologiundervisningens Vedkommende opstaaet nogen Vanskelighed paa Grund af det stedse stigende Antal polytekniske Studerende; en anden Ulempe beroede paa Lærestaltens nuværende Timeplan. Elevernes Antal var nu blevet saa stort (der var ca. 150 Tilhørere ved Geologiforelæsningen, og af dem var kun ca. 20 Ikke-Polyteknikere), at Læsesalen jævnlig var overfyldt, og at Examinatorierne frembød stor Vanskelighed. Allerede for tre Aar siden viste det sig umuligt for ham at faa noget godt Udbytte af Examinatorierne, og han havde derfor baade i 1902 og 1901 maattet benytte den Udvej at gjentage hvert eneste Examinatorium i en Extratime. Selv med denne Halvering af Elevantallet var der dog endnu til hver Examinatorietime 40—50 Elever. Forholdene vare med andre Ord saaledes, at man var ved Grænsen af, hvad der kunde gaa: hvis Antallet af polytekniske Elever ved Geologiundervisningen steg

yderligere, maatte ogsaa her Lærerkrafterne forøges. Ved de geologiske Ekursioner gjorde lignende Vanskeligheder sig gjældende.

Da der nu var paatænkt Udvidelse af Lærestalten i forskellige Retninger, og da der saaledes var Udsigt til yderligere Stigning i Elevantallet, forekom det ham nødvendigt at fremdrage Spørgsmaalet om, hvad man i saa Fald skulde gjøre ved Geologiundervisningen. Den simpleste Udvej var den, at man udelod Geologien i Maskiningeniørernes (og de eventuelle Elektroteknikeres) Kursus; dette vilde være det samme som at gaa tilbage til den Ordning, der fandtes her før 1894, og som endnu fandtes ved Preussens polytekniske Højskoler. Naar i 1894 Geologien blev indsat i Maskiningeniørernes Kursus, var dette ikke af anden Grund end den rent formelle, at tilvejebringe fuld Ensartethed i første Del af Maskin- og Bygningsingeniørernes Examen. Allerede som Forholdene nu vare, troede han det vilde være hensigtsmæssigt at fritage Maskiningeniørerne for Geologi, da derved Bygnings- og Fabrikingeniørerne vilde faa Udbytte af Undervisningen.

Endelig skulde han fremdrage en Ulempe, der hidrørte fra Timeplanen. Geologiundervisningen var fra gammel Tid af henlagt til 2det Læseaar, hvormed fulgte, at den for Tilegnelsen af Faget saa vigtige geologiske Ekursion (i Regelen gjordes en 5—6 Dages Bornholmstur) maatte ske ved Slutningen af 2det Læseaar (fordi Vejret i September—April ikke tillader en saadan Tur). Denne Ordning frembød før 1894 ingen Ulempe: Ekursionen fandt Sted $\frac{1}{2}$ Aar før Examins første Del. Men ved Programmet af 1894 rykkedes Examen $\frac{1}{2}$ Aar tilbage, og den var derved kommen til at kollidere med Ekursionen. Følgen deraf var, at *de* Studerende, som tog deres Examen paa den reglementerede Tid, vare forhindrede i at deltage i Ekursionen, saaledes at denne var bleven reserveret Efterløjerne. For at raade Bod derpaa uden at flytte Examen maatte Geologiundervisningen flyttes fra 3die til 2det Halvaar. Samtidig burde da Fabrikingeniørernes Mineralogiundervisning flyttes fra 2det til 3die Halvaar, hvad der ogsaa for den sidstnævnte Undervisnings Vedkommende vilde være en betydelig Fordel.

De Forslag, som med ovenstaaende Motivering skulde fremsættes, vare saaledes følgende tre; de vare uafhængige af hverandre og kunde gennemføres i vilkaarlig Orden: „I. Der oprettes ved Lærestalten et Kursus i Krystallografi og Mineralogi, og der ansættes en Lærer til at meddele Undervisningen derved. Dette Kursus er kun bestemt for Fabrikingeniører; disse ophøre til Gjengæld at deltage i Universitetets Mineralogiundervisning. Det krystallografiske og mineralogiske Kursus bestaar i praktiske Øvelser — deri indbefattet Benyttelsen af Blæserør og simple optiske Instrumenter — forbunden med mundtlig Gjennemgang af Krystal-læren og Læren om de vigtigste Malmforekomster. Attest for at have gennemgaaet dette Kursus kræves af dem, der indstille sig til Fabrikingeniøreksamen; derimod bortfalder den nuværende mundtlige Examinsprøve i Mineralogi. II. Undervisning og Examinsprøve i Geologi afskaffes for Maskiningeniørernes Vedkommende. III. Undervisningen i Geologi flyttes — naar en saadan Skemaforandring bliver mulig — fra 3die Halvaar

(Efteraar) til 2det Halvaar (Foraar). Samtidig flyttes Fabrikingeniørernes Mineralogiundervisning fra 2det til 3die Halvaar.“

I Forbindelse med fornævnte Skrivelse bemærkede Professor Ussing i Skrivelse af 25de November 1902, at han i Henhold til Forhandlingerne paa forrige Lærerraadsmøde stillede følgende Forslag til Formulering af Forslag I. i sin Skrivelse af 8de f. M. vedrørende Undervisning i Krystallografi og Mineralogi ved polyteknisk Lærestanstalt. „I Stedet for den nuværende forelæsningsmæssige Undervisning i Mineralogi for Fabrikingeniører træder et *Kursus i Krystallografi og Mineralogi*, adskilt fra Universitetsundervisningen i de nævnte Fag. Dette Kursus gjentages hvert Aar, og Eleverne deles ved de til Kurset hørende praktiske Øvelser som Regel i to Hold; Kurset strækker sig over et Halvaar med to Gange to sammenhængende Timer ugentlig for hver Deltager. Kurset bestaar i praktiske Øvelser i Krystal- og Mineralbestemmelse, forbundet med examinatorisk Gjennemgang af Krystallæren og Indledningen til Mineralogien. For hvert af de praktiske Arbejder kræves af Examinanden en kort, skriftlig Redegjørelse, som afleveres til Læreren. Forinden Examinanden kan indstille sig til første Del af Examen, maa han afgive en Attest fra Læreren for, at han med Flid har gennemgaaet dette Kursus; en saadan Attest træder i Stedet for den hidtidige mundtlige Examensprøve i Mineralogi. Til at meddele Undervisningen ved dette Øvelseskursus ansættes en Adjunkt for Professoren i Mineralogi og Geologi; denne Adjunkt forpligtes tillige til at holde Examinatorier i Geologi for Polyteknikere efter nærmere Aftale med Professoren. Ved Bevilgelsen af Lønningen for denne Adjunkt bortfalder 600 Kr. af det paa Universitetets Udgiftspost 7. a. opførte Beløb af 1200 Kr. til Assistance for Professor mineralogiæ.“

I Forbindelse hermed bemærkede Professor Ussing, idet han med Hensyn til Nødvendigheden af det praktiske Øvelseskursus og Nødvendigheden af Lærerkræfternes Forøgelse for dettes Skyld henviste til sin Fremstilling i Skrivelse af 8de f. M. — at den nye Lærer vilde faa et meget betydeligt og i væsentlige Henseender selvstændigt Undervisningsarbejde, og at det vilde være af Vigtighed at have en fuldt uddannet Mand, saa at hans Virksomhed og de Krav, der stilledes til ham, bleve af lignende Art som Adjunkternes ved Skolerne. Da hans Undervisningsarbejde alene vedrørte polyteknisk Lærestanstalt, vilde det formentlig være naturligere at søge hans Lønning bevilget paa Lærestanstaltens end paa Universitetets Budget. Af de paa dettes Udgiftspost 7. a. til Assistance for Professoren i Mineralogi bevilgede 1200 Kr. aarlig anvendtes de 600 Kr. som Honorar til Statsgeolog, Dr. Madsen for specielle palæontologiske Forelæsninger for Universitetsstuderende, medens de 600 Kr. anvendtes til en Undervisningsassistent, hvis væsentligste Arbejde vedrørte Polyteknikernes Benyttelse af Studiesamlingerne. Da dette sidste Arbejde efter Forslaget vilde paahvile den foreslaaede Adjunkt, var det forudsat, at Halvdelen af ovennævnte Bevilling paa Universitetets Udgiftspost 7. a. bortfaldt ved Adjunktens Ansættelse, medens den anden Halvdel (Dr. Madsens) maatte bibeholdes som hidtil.

Fra *det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet* indhentede Konsistorium en Erklæring af 20de Januar 1903, hvori Fakultetet udtalte, at det sluttede sig til Forslaget og enstemmigt paa det varmeste anbefalede den foreslaaede Deling af Undervisningen i de paagjældende Fag, da denne vilde gjøre det faktisk muligt for den mineralogiske Professor at give Universitetets Studerende den dem tiltænkte Undervisning i Mineralogi og overhovedet at faa den nødvendige Tid til sin Raadighed til bedste for Universitetsstudierne. Fakultetet bemærkede, at det forudsattes, at den foreslaaede nye Lærer ansattes ved Læreanstalten saaledes, at Lønningen bevilgedes alene under dennes Budget.

I den af *Universitetets Kvæstor* afgivne Erklæring af 21de s. A. udtalte han, at det forekom ham, at fornævnte Lønning efter Læreanstaltens Fremstilling maatte begrundes saaledes, at, naar den nye Lærer fik en *Arbejdstid*, der svarede til den, som paahvilede en Adjunkt ved de lærde Skoler, vilde det ogsaa kunne forsvares at kalde ham Adjunkt og lønne ham som Adjunkt. Men, efter hvad der forelaa, syntes det at være indlysende, at den nye Lærer ikke vilde faa en Adjunkts *Arbejdstid*. Først maatte det paany fremdrages, at Professor Ussing i sit Andragende af 8de Oktober 1902 mente for *Mineralogiens* (og *Krystallogafiens*) Vedkommende at behøve den Hjælp, der kun kunde opnaas ved Ansættelsen af en ny Lærer, medens Professoren derimod for *Geologiens* Vedkommende, i hvilket Fag Vanskeligheden fremkom ved det stedse stigende Antal af polytekniske Studerende, for Tiden fandtes den simpleste Udvej at være den at udelade Geologien i Maskiningeniørernes Kursus og altsaa paa den Maade formindske den fra Elevernes Antal hidrørende Vanskelighed. I sit senere Andragende af 25de November 1902 nævnede Professoren ikke denne sidste Udvej, hvorimod han nu foreslog den nye Lærer tilpligtet til ogsaa at holde Examinatorier i Geologi. I Spørgsmaalet om, hvorledes denne nye Lærer burde lønnes, kunde det imidlertid ikke blive ligegyldigt, hvor stort et Omfang af Arbejde, der paalagdes ham, og det syntes derfor, at dette Spørgsmaal vilde have vundet i Klarhed, dersom det af Professorens Andragende af 25de November 1902 havde kunnet uddrages, ikke blot, at han havde forandret sin Opfattelse, men ogsaa, paa hvilke Grunde denne Forandring var støttet. Selv om, bortset herfra, den i Professor Ussings Andragende af 25de November 1902 raadende Opfattelse lagdes til Grund for Besvarelsen af Spørgsmaalet om den nye Lærers Lønning, maatte det bemærkes, at Professoren ikke i dette Andragende fremsatte nogen forandret Opfattelse af den fremtidig fornødne *Arbejdstid*, saa at man formentlig i dette Punkt kunde holde sig til hans Andragende af 8de Oktober 1902. Heri var udtrykkelig udtalt, at den nye Lærer i Mineralogi (og *Krystallografi*) — i hvilket Fag der, hvis *Kvæstor* havde forstaaet Forslaget rigtigt, fremtidig blev at undervise i hvert Læsears Efteraarshalvaar — i dette Halvaar fik 3×2 sammenhængende Timer om Ugen. For *Geologiens* Vedkommende var i Andragendet af 8de Oktober 1902 udtalt, af Professoren i 1901 og 1902 havde maattet gjentage hvert eneste Examinatorium i en Extratime, og da nu saavel Forelæsningskataloger som Aarbøgernes Oplysninger om afholdte Forelæsninger og

Øvelser nævnede 4 Timer om Ugen for Geologi, maatte det antages, at det virkelig anvendte Timetal i det paagjældende Halvaar havde været 8 Timer om Ugen. Saafremt da dette Professorens Arbejdsomfang gik over paa den nye Lærer, vilde denne, hvis Kvæstor havde forstaaet Forslaget rigtigt, fremtidig i hvert Læseaaars Foraarshalvaar faa et Timetal af 8 Timer. Men, naar det nu erindredes, at der i det Halvaar, hvori der var Undervisning i Geologi, ikke var Undervisning i Mineralogi og omvendt, maatte der gaas ud fra, at Arbejdstiden for den nye Lærer blev i hvert Foraarshalvaar 8 Timer ugentlig og i hvert Efteraarshalvaar 3×2 Timer ugentlig. Dette var imidlertid ikke nær Arbejdstiden for Adjunkter ved de lærde Skoler, og, for saa vidt det skulde menes, at den nye Lærer vilde faa Extraarbejde, gjaldt dette vistnok ogsaa om de lærde Skolers Adjunkter. At nu alligevel den i Lærestaltens Skrivelse af 4de December 1902 fremsatte Opfattelse af den nye Lærers Arbejdstid kunde forklares at være rigtig, skulde ikke nægtes, idet Kvæstor her ikkun havde troet at kunne paavise, at en saadan Forklaring ikke var givet.

Efter, hvad der forelaa, fremtraadte altsaa den for den nye Lærer foreslaaede Adjunkt-Betegnelse ikke som givet ved den ham paahvilende Arbejdstid. Men, naar saa var, vilde denne Betegnelse, om den af andre Grunde maatte findes at være heldig, ikke kunde have den foreslaaede Lønning til Følge. At der vilde være noget Betænkeligt i at forfølge Konsekvenserne af Adjunkt-Betegnelsen, selv om denne havde sin Støtte i den nye Lærers Arbejdstid, syntes iøvrigt den polytekniske Lærestalt selv at have erkjendt, idet denne, som foran berørt, havde ladet Spørgsmaalet om den eventuelle Adjunkts kongelige Udnævnelse og dermed om hans Pensionsret staa hen. Det skulde i denne Forbindelse bemærkes, at Betegnelsen af den nye Lærer som Adjunkt i sig selv næppe vilde være heldig, idet den, Mand og Mand imellem, for ikke at blive misforstaaet vilde nødvendiggjøre en Forklaring om, at den paagjældende Lærer ikke var en Adjunkt som andre Adjunkter. Hvis det var hensigtsmæssigt her at komme bort fra de allerede kjendte Betegnelser som Docent eller Assistent, vilde en Gjenindførelse af Lektor-Betegnelsen forekomme Kvæstor i sig selv at give et Udtryk for den fortsatte videnskabelige Udvikling, som den nye Lærerstillings rette Besørgelse dog vistnok vilde kræve, medens Lovgivningsmagten i Bestemmelsen af de rette Lønningsvilkaar for den nye, under Professoren i Mineralogi og Geologi henhørende Lektor vilde blive frit stillet uden Frygt for Konsekvenser af en fra ganske andre Forhold hentet Adjunkt-Betegnelse.

Overfor de foran fremsatte Bemærkninger vilde det kunne tænkes anført, at den nye Lærerplads fra alle Sider var foreslaaet til Optagelse under den polytekniske Lærestalts Budget som bestemt alene for Polyteknikere, og at derfor dens Lønningsforhold ligesom ogsaa de Konsekvenser, som disse maatte kunne faa i Henseende til andre Stillinger under Lærestaltens Budget, maatte blive Universitetet uvedkommende. Herved maatte dog blive at erindre, at en Stræben efter at knytte til Undervisning igjennem Foredrag en Vejledning og Paavisning for hver enkelt Studerende, om fornødent ved en Professoren givet Medhjælper,

maatte blive fælles for Universitetet og Lærestaltn. Et hertil sigtende Forslag om en Adjunkt under Professoren i Mineralogi og Geologi, der tillige støttedes paa det stegne Antal af Studerende, var derfor i Virkeligheden et paa et enkelt Punkt fremdraget Principspørgsmaal, hvis Afgjørelse i sine Konsekvenser vilde faa Betydning, ikke blot for Lærestaltn, men tillige i høj Grad for Universitetet. I den i 1892 givne Lønningslov for dette var det gennemført, at Lønningerne under den samlede Lønningssum for saadanne Medhjælpere vare endog meget tarvelige i Forbindelse med, at Pladserne syntes at være tænkte som Overgangsstillinger for yngre Videnskabsmænd til anden Virksomhed indenfor eller udenfor Universitetet. Denne Ordning havde sikkert været til Gavn for den Række af saadanne yngre Mænd, der paa den Maade efterhaanden fik Lejlighed til at give en til en vis Grad selvstændig videnskabelig Undervisning. Muligvis var denne Ordning ogsaa til Fordel for de paagjældende Professorer, for saa vidt det blev lettere for disse i Virkeligheden at lede yngre Medhjælpere, medens de Studerende vilde kunne føle sig tiltrukne af en Vejledning, der ved Læreren yngre Alder er hjulpet til at blive livlig og imødekommende. Endelig kunde Universitetet gennem den hidtil fulgte Fremgangsmaade naa en Løsning af den Opgave i rette Tid at faa de Professorerne givne Medhjælpere frahaanden, inden de igennem Lønningstillæg og en med Aarene stigende Udsigt til Pension faldt til Ro i deres Medhjælperstillinger, kun utilfredse med, at det trak saa længe ud med den Oprykning i en Professorplads, som de, maaske i høj Grad med Urette, ansaa sig for selvskrevne til at opnaa. Om og hvorvidt den her foreslaaede Adjunktplads vilde faa Konsekvenser for Universitetet i det hele, — ogsaa som Krav fra allerede nu ansatte Medhjælpere for Professorer paa bedre Titulering og langt bedre Lønningskaar — var det da formentligt nødvendigt at være paa det Rene med, inden der i denne Sag kunde afgives Erklæring til Ministeriet.

Om selve den Forudsætning, at den nye Lærerplads blev at optage under den polytekniske Lærestaltns Budget, maatte Kvæstor iøvrigt mene, at dens Rigtighed kunde være Tvivl underkastet. Det vilde være bekjendt, at der i Universitetets Lønningslov af 12te April 1892 § 3 fandtes en Bestemmelse om, at alle Universitetslærere ere forpligtede til at holde alle de Forelæsninger, Examinatorier og Øvelser i den polytekniske Lærestaltn, som henhøre under deres Fag, og at der i Lærestaltns Lønningslov af 8de Maj 1894 § 1 ifølge Ændringsforslag fra det paagjældende Folkethings-Udvalg, jfr. Rigsdagstidende for 1893—94 Tillæg B. Sp. 2344 og 2348, var henvist til foranførte Bestemmelse, saaledes at Universitetslæreren i Mineralogi udtrykkeligt er medtaget under Bestemmelsens Anvendelse. Saafremt nu den tekniske Uddannelse af Fabrikingeniører krævede en for dem afpasset Undervisning i Mineralogi ved en Lærer, der blev uafhængig af Universitetsprofessoren i Valget af de særlige Hjælpemidler, som denne nye Undervisning krævede, og derfor fik til sin Raadighed en af ham selv anskaffet Studiesamling, var det formentlig korrekt, at denne nye Lærer og hans Studiesamling opførtes paa den polytekniske Lærestaltns Budget. Skulde det fremdeles vise sig, at

Universitetsprofessoren for Geologiens Vedkommende ikke kunde magte Undervisningen, uagtet, som af ham foreslaaet, Undervisningen for Maskiningeniører faldt bort og Timeplanen omordnedes, syntes der at maatte bødes herpaa ved en Forøgelse af det Assistancebeløb, som Professoren allerede nu oppebar under Universitetets Udgiftspost 7. a. 2. I sin dybeste Grund syntes endog det foreliggende Forslag om at samle de to Virksomheder under en Adjunktplads at aabne Muligheden for, at Universitetsprofessoren ikke kunde blive af med en ministerielt ansat Adjunkt, der i sin Repetent-Virksomhed i Geologi viste en Selvstændighed, som kun var paa sin Plads i hans Undervisning i Mineralogi, og at omvendt Læreanstalten kunde komme i Forlegenhed overfor en Adjunkt, der var en udmærket Repetent i Geologi for Professoren, men ikke havde det Initiativ, som Undervisningen i Mineralogi for Fabrikingeniører udfordrede.

I en af Professor, Dr. phil. N. V. Ussing til Konsistorium indgiven Skrivelse af 25de Februar 1903 oplyste han blandt andet om den pligtige Undervisningstid for den foreslaaede Adjunkt følgende:

A. *Mineralogi.* Efter Forslaget var det udtrykkelig forudsat, at Adjunkten skulde undervise hver Aargangs Elever i flere Hold, som Regel to, hvoraf hvert skulde have 3×2 ugentlige Timer i et Halvaar. For Adjunktens Vedkommende blev dette 12 ugentlige Timer i hvert Efteraars-halvaar. Men herved var at bemærke, at hver eneste Undervisningstime i dette Fag krævede et meget betydeligt Arbejde med Undervisningsmateriellet før og efter selve Undervisningen. For Professor Ussing krævede nu hver Mineralogiforelæsning $\frac{3}{4}$ Times Arbejde med Materiellet, skjønt han benyttede Assistenthjælp. Adjunkten skulde være sin egen Assistent; Forslagets Hovedhensigt nemlig Indførelsen af praktiske Øvelser som Undervisningens væsentligste Del, vilde nu i høj Grad forøge det Arbejde for Læreren, som faldt udenfor Undervisningstiden, men som skulde gøres paa Stedet og i Sammenhæng med Undervisningstimerne i Laboratorieordning, Tilvejebringelse af Forsøgsobjekterne, Rapportgjennemgang og Efterprøve af de kemiske og mineralogiske Bestemmelser. Udover dette Arbejde skulde Adjunkten yderligere vedligeholde Studiesamlingerne, hvad der var et stort Arbejde, fordi baade Stykker, Etiketter og Æsker bestandig opsledes, saa at Samlingerne erfaringsmæssig maatte gjenemgaas hvert Aar. Af disse Grunde kunde Adjunktens nødvendige Arbejdstid i Institutet alene for Mineralogiundervisningens Vedkommende ikke regnes lavere end 4 à 5 Timer daglig (i hvert Efteraarshalvaar). Men nu kom hertil som det væsentligste, at Adjunkten som teknisk Lærer i et saadant særstillet Fag som anvendt Mineralogi til Stadighed maatte holde sig à jour med den udenlandske store Mineralproduktions-Litteratur; i denne Henseende var hans Arbejde væsentlig forskjelligt fra og vanskeligere end nogen Skoleadlygts. Han skulde gøre det muligt for Eleverne at kunne gøre sig gjældende overfor Udlandets Polyteknikere, som paa dette Omraade erholdt en langt mere kostbar Undervisning, og han var ualmindelig vanskelig stillet med Hensyn til sin egen Tilegnelse af Undervisningsstoffet, som i Udlandet forandredes fra Dag til Dag. Det var umuligt at forlange

af Universitetets Professor i Mineralogi og Geologi, at han foruden sine egne omfattende Fags videnskabelige Sider og deres indenlandsk-tekniske Sider (i hvilke Universitetslæreren maatte undervise Skoleembedskandidaterne), ogsaa skulde beherske de Sider af Mineralogien, som angaar Raastoffernes Fund og Brugbarhed i Verden, i saadant Omfang som en Polytekniker behøvede. Et saadant Forlangende stilledes saavidt bekendt intetsteds i Verden.

B. Geologi. Hvad der var foreslaaet for Adjunkten, var følgende: Det nuværende Undervisningsassistentarbejde (Vedligeholdelse af de geologiske Studiesamlinger og Tilsyn med deres Benyttelse, Arbejde med den daglige store Forelæsningsmaterielbenyttelse, alt for saa vidt angik Polyteknikerne) skulde han bibeholde; dette Arbejde var nominelt 10 Timer egentlig i hvert andet Halvaar, men det krævede erfaringsmæssig noget mere Tid. Videre skulde han have 2 Rækker (eventuelt 3 Rækker) Examinatorier med tilhørende manuelt Arbejde før og efter hver Time. Hertil kom yderligere geologiske Ekursioner. Hans Arbejdstid i Undervisningens Tjeneste (Ekursioner fraregnet) paa Institutet blev herefter mindst 3 à 4 Timer daglig i hvert andet Halvaar (afvexlende med Mineralogihalvaarene). For Geologiundervisningens Vedkommende vilde hans Arbejde ikke være af væsentlig vanskeligere Art end en Adjunkts ved Skolerne.

I Skrivelse af 26de Marts 1903 til Ministeriet bemærkede *Konsistorium* følgende. Ifølge § 3 i Universitetets Lønningslov af 12te April 1892 ere alle Universitetslærere „pligtige til uden noget yderligere Vederlag at holde alle Forelæsninger, Examinatorier og Øvelser, der udgjøre en Del af de fastsatte Planer for Embedsstudierne. Fremdeles ere alle Universitetslærere forpligtede til at holde alle de Forelæsninger, Examinatorier og Øvelser i den polytekniske Lærestalt, som henhøre under deres Fag.“ Til den Bestemmelse henviste § 1 i Lønningslov for den polytekniske Lærestalt og nævnedes som de herefter forpligtigede: Universitetslærerne i Matematik, Kemi og Mineralogi.

Konsistorium maatte opfatte disse Bestemmelser som udtalende, at det er vedkommende Universitetslæreres Pligt at stille deres Arbejdskraft til Raadighed ligesaa vel for Lærestaltens som for Universitetets Undervisning. Det var derimod formentlig ikke Meningen, at det er Universitetets Sag at skaffe alle fornødne Lærerkrafter i de fælles Fag, navnlig ikke saaledes, at naar det voxende Arbejde ved Lærestalten nødvendiggjorde flere Lærerkrafter, at disse da skulde ansættes under Universitetet, være sig som selvstændige Lærere eller som Assistenten eller „Adjunker“ under vedkommende Fagprofessor. En saadan Ordning vilde være lige uheldig for begge Institutioner, og den vilde ikke stemme med de Ordninger, som tidligere vare truffene f. Ex. med Hensyn til Botanik og Zoologi, hvor de ved Fagens Udvikling og de polytekniske Studerendes meget stærkt stigende Tal, nødvendiggjorte nye Læreransættelser vare skete ved selvstændige Læreres Ansættelse ved polyteknisk Lærestalt. I Matematik havde Lærestalten endog fra gammel Tid en fast Professor og havde for nogle Aar siden tillige faaet en selvstændigt virkende Docent.

Kom hertil, at det afgjørende for det foreliggende Forslag havde været Ønsket om Oprettelsen af et nyt Kursus i Mineralogi og Krystallografi, indrettet specielt med Fabrikingeniørernes Tarv for Øje, maatte man i Overensstemmelse med Udtalelserne fra Professor Ussing og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet indtrængende anbefale, at Sagen ordnedes derved, at der ved den polytekniske Lærestalt og med Lønning bevilget paa dens Budget ansattes en særlig Lærer i Mineralogi og Krystallografi. Skulde det ogsaa kunne paalægges denne Lærer at medvirke ved Polyteknikernes Undervisning i Geologi, vilde det formentlig for Universitetet være meget gavnligt, da der herved skaffedes Professor Ussing mere Tid til Raadighed for hans Universitetsundervisning. Professor Ussings Fag var nemlig siden de nævnte Lønningslove undergaaet en saadan Udvikling, og hans Arbejde var navnlig paa Lærestalten, og her især ved de Studerendes stærkt voxende Antal, blevet saa stort, at der selv med en saadan Lettelse vedblivende vilde kræves mindst saa meget af ham, som ved hans Ansættelse var forudsat at ville komme til at paahvile ham.

Da den foreslaaede Ansættelse af en Adjunkt i Mineralogi saaledes formentlig kun vilde vedrøre den polytekniske Lærestalt, fandt man ikke Anledning til at udtale sig nærmere om de Vilkaar, hvorunder han ansattes. Vel herskede der ved Universitetet paa flere Punkter en Trang til Ansættelse af Hjælpelærere, som syntes i større eller mindre Grad analog med den, som man her ved den polytekniske Anstalt søgte at raade Bod paa for Mineralogiens Vedkommende; men ligesom de særegne Vilkaar for Universitetets forskellige Fakulteter og Fag maatte kræve en ret forskellig Maade at søge Trangen afhjulpen paa, saaledes vilde særlig Enkelthederne i en Ordning, der udelukkende havde polyteknisk Lærestalt for Øje, bero paa dennes Undervisningsopgaver, der i saa mange Henseender vare forskellige fra Universitetets. Kun skulde man fremhæve, at en Ordning som den her foreslaaede, for en Række Tilfældes Vedkommende næppe vilde kunne anses for heldig eller passende ved Universitetet, men til Spørgsmaal af en saadan almindeligere Art — der for Øjeblikket var under Overvejelse af Universitetets almindelige Myndigheder — ønskede man ved en senere Lejlighed at komme tilbage.

Efter at Forslaget om Bevilling af 2000 Kr. aarlig under den polytekniske Lærestalt til en Hjælpedocent i Mineralogi var blevet optaget paa Finanslovforslaget for 1904—1905, jfr. Rigsdagstidende 1903—1904 Tillæg A. Sp. 1091—92, meddelte Ministeriet Professor Ussing, at det vilde være nødvendigt, naar denne Bevilling opnaaedes, at den Bevilling af 1200 Kr. aarlig til „Assistance for Professoren i Mineralogi og Geologi“, som siden 1895—1896 var opført paa Universitetets Udgiftspost 7. a., samtidig bortfaldt.

Fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet modtog Konsistorium derefter under 12te December 1904 et af Fakultetet anbefalet Andragende, hvori *Professor Ussing* ansøgte om en Bevilling paa 600 Kr. aarlig til Honorar for Vejledning af de naturhistoriske Studerende i Afsnit af Forsteningslæren med særligt Hensyn til Danmark.

Professor Ussing bemærkede, at det fornævnte Beløb i hans Indstilling af 25de November 1902 til den polytekniske Lærestanstalt, Hjælpedocentforslaget vedrørende, var foreslaaet nedsat med 600 Kr.; derved at nu det hele Beløb under ovennævnte Forudsætning vilde bortfalde, vilde der imidlertid for Undervisningen opstaa et overordentlig føleligt Savn, idet den hidtidige Undervisning af Universitetets naturhistoriske Studerende i Forsteningslære var knyttet til den Halvdel af ovennævnte Bevilling paa Konto 7. a., som i Forslaget om den mineralogiske Hjælpedocent var forudsat bibeholdt. Med Hensyn til den hidtidige Assistancebevilling af 1200 Kr. paa Konto 7. a. bemærkede Professor Ussing, at Summen blev bevilget ved 3die Behandling af Finanslovsforslaget for 1895—1896 som en Bevilling til Assistance for Professoren i Mineralogi og Geologi i den eller de Retninger, hvor der efter Ansættelsen af den nye Professor (Professoratet var paa det Tidspunkt ubesat) maatte findes mest Trang dertil, hvorved blandt andet var fremhævet det Omfang, Mineralogien og Geologien havde faaet i den nyere Tid. Ved Ministeriets Skrivelser af 26de Juni 1895, 11te Maj 1896 og 15de Juni 1897 bifaldtes, at Beløbet i 1895—96 anvendtes til Lønning af en Undervisningsassistent, medens Beløbet i 1896—97 og fra 1ste April 1897 indtil videre deltes saaledes, at Halvdelen 600 Kr. aarlig anvendtes som Lønning til en Undervisningsassistent, medens den anden Halvdel, 600 Kr. aarlig, tildeltes Statsgeolog, Dr. V. Madsen „for i to ugentlige Timer, i et Tidsrum svarende til et Halvaar aarlig at foredrage nærmere bestemte Afsnit af Mineralogien og Geologien.“ Som omtalt i de paagældende Andragender drejede det sig her om Overdragelse til Dr. Madsen af en Undervisning for naturhistoriske Studerende i „stratigrafisk“ Geologi, hvorved forstaas Læren om Jordlagenes Rækkefølge og dennes Fastsættelse ved Hjælp af Forsteningerne. Det aftaltes med Dr. Madsen, at hans Undervisning skulde lægge Hovedvægten paa den sidstnævnte Side af Faget — Forsteningernes geologiske Betydning. Naar hans Undervisningsfag ikke udtrykkelig blev betegnet som Forsteningslære, skete dette kun for at give Dr. Madsen en friere Stilling med Hensyn til den Form, hvorunder Lærestoffet skulde meddeles; Honorarets ringe Størrelse medførte, at der kun kunde være Tale om en eksempelvis Fremdragelse af enkelte Sider af Forsteningslæren. De 600 Kr. til Undervisningsassistenten vare væsentlig nødvendiggjorte derved, at Professoren ikke alene kunde overkomme Undervisningen af de polytekniske Studerende. Det viste sig imidlertid alligevel umuligt at naa noget endog blot nogenlunde tilfredsstillende Resultat af denne Undervisning med de til Raadighed staaende Kræfter, og Professor Ussing foreslog derfor under 8de Oktober 1902 den polytekniske Lærestanstalt, at man skulde skride til den ved saa godt som alle Udlandets polytekniske Lærestalter forlængst gennemførte Adskillelse af Polyteknikernes Undervisning i Mineralogi fra de Universitetsstuderendes og saaledes opnaa en gennemgribende Reform, idet begge Undervisninger bleve udvidede og indrettede efter Elevernes i Virkeligheden meget forskellige Forudsætninger og Behov. Forhandlingerne herom resulterede i Forslaget om Ansættelse af en Hjælpedocent i Krystallografi og Mineralogi for Polyteknikere, som skulde lønnes med

2000 Kr., idet det fastsattes, at den ovennævnte Adskillelse samtidig gennemførtes, og at der tillige indrettedes praktiske Mineralogi-Kursus. Hjælpedocenten skulde desuden overtage den hidtidige Undervisnings-assistentens Arbejde, og de 600 Kr. af Bevillingen paa Konto 7. a., bortfalde. Ved Hjælpedocentens Ansættelse var der ikke Tale om nogen Reduktion af Professorens Arbejde; den nye Plan vilde tværtimod ogsaa forøge det sidste.

Anvendelsen af de øvrige 600 Kr. til Undervisning i stratigrafisk Geologi, hvorunder Forsteningslære, nødvendiggjordes ved det Omfang, som de til det mineralogiske Professorat ved vort Universitet hørende Fag i den nyere Tid havde faaet. Krystallografien og Mineralogien havde udviklet sig overordentlig stærkt; Petrografien (Stenartslæren) var kommet til i Løbet af den sidste Menneskealder som en omfangsrig Videnskabsgren med selvstændige Metoder; Geologiens Omfang og Betydning var voxet efter en Maalestok, som i vor Tid vistnok kun overtræffes af Ingeniørfagene, idet dens Trivsel havde været begunstiget baade af de sidstes Fremskridt og deraf, at Staterne i omtrent hele Verden havde etableret store geologiske Statsinstitutioner, hvorved Antallet af professionelle Forskere paa de forskellige herhenhørende Omraader var bleven mange Gange fordoblet og utallige tidligere upaaagtede Naturforhold vare inddragne i Undersøgelserne og komne til at danne nye og væsentlige Sider af Kundskaben om Jorden; endelig var Forsteningslæren ved Zoologiens Hjælp udviklet til et Fag af meget betydeligt Omfang og kommet til at indtage en særdeles vigtig og selvstændig Plads indenfor den hele Faggruppe. Under disse Forhold var den Tid forlængst ophørt, da en enkelt Mand kunde være endog blot nogenlunde hjemme i alle Hovedfagene paa disse Omraader; de teknisk vigtige Sider af Fagene bleve overladte til Lærerkrafterne i Mineralogi og Geologi ved de tekniske Lærestalter, og ved Universiteterne deltes Fagene i to Hovedgrupper: den uorganiske Geologi med Mineralogi og Petrografi paa den ene Side og den organiske Geologi med Forsteningslære paa den anden. Ved Universitetet her havde Forholdenes Natur og Udvikling medført, at Professoren i „Mineralogi“ altid har haft Mineralogi og uorganisk Geologi som sin egentlige Faggruppe. Paa den organiske Geologis og Forsteningslærens Omraade havde han ikke kunnet være Fagmand; han havde derfor heller ikke kunnet meddele nogen indgaaende Undervisning deri, men der havde kun kunnet være Tale om at give Eleverne andenhaands Referater af visse Hovedresultater indenfor disse Fag. En delvis Afhjælpning af det hermed følgende Savn var nu siden 1896 opnaaet ved Hjælp af de omhandlede 600 Kr. Der havde ikke for denne Sum kunnet etableres nogen videregaaende videnskabelig Undervisning, men det var lykkedes gennem Dr. Madsens Foredrag at give de naturhistoriske Studerende et virkeligt Indblik i den organiske Geologis og Forkningslærens Metoder, som de ellers havde maattet helt savne, og som er af utvivlsom Værdi for Forstaaelsen af de naturhistoriske Videnskaber og særlig Udviklingslæren. Det kom herved i Betragtning, at de paagjældende Studerende alle vare saadanne, som havde en grundig zoologisk Uddannelse og som derfor forholdsvis let og med stor Interesse

tilegnede sig denne lille Undervisning. Under disse Omstændigheder havde de 600 Kr. spillet en langt større Rolle, end man efter Beløbets ringe Størrelse kunde formode; der var opnaaet en Undervisning, som efter sin Natur ikke kunde meddeles af Lærerkrafterne i Mineralogi og i almindelig (uorganisk) Geologi, og som trods sit ringe Omfang maatte siges at være af væsentlig Betydning, hvad der ogsaa havde fundet Udtryk i Bestemmelserne af 1901 for Skoleembedsexamen i Naturhistorie og Geografi, idet Forsteningslære er nævnt blandt Faggrenene.

Det vilde af disse Grunde være af største Betydning, at den omtalte, hidtil af Dr. Madsen udførte Undervisning ikke helt faldt bort, eller dog at den ikke faldt bort uden at erstattes paa en saadan Maade, at de naturhistoriske Studerende ad anden Vej kunde faa noget Indblik i Forsteningslæren.

Da det efter modtagen Meddelelse maatte antages, at Dr. Madsen ikke vilde se sig i Stand til at udføre et saadant Arbejde længere end til dette Finansaars Udgang, henledte Professor Ussing Opmærksomheden paa, at man i Museets palæontologiske Assistent, Cand. mag. J. P. J. Ravn havde en Mand, som endogsaa i særlig Grad besad Forudsætningerne for at kunne meddele Undervisning i Forsteningslære, idet han havde gjort dette Fag til sit Hovedstudium og offentliggjort større Arbejder af anerkjendt Værd om Danmarks Forsteninger.

Professor Ussing ansøgte derfor om, at der for at muliggjøre en fortsat Undervisning i Forsteningslære, naar den nuværende Bevilling til Assistance af 1200 Kr. paa Universitetets Udgiftspost 7. a. bortfaldt, maatte tilstaaes Cand. mag. J. P. J. Ravn et Honorar af 600 Kr. aarlig med Forpligtelse til med de naturhistoriske Studerende i to ugentlige Timer i hvert andet Halvaar at gennemgaa udvalgte Afsnit af Forsteningslæren med særligt Hensyn til Danmark. Dersom Ministeriet kun skulde se sig i Stand til at tilstaa et saadant Honorar for et begrænset Tidsrum, f. Ex. 2 Aar, vilde allerede derved meget være vundet. I Løbet af de to Aar vilde et efter Skoleembedsexamens Behov afpasset Pensum kunne være gennemgaaet, og Sagen kunde komme frem til ny Afgjørelse gennem et senere Forslag, i hvilket der kunde gjøres Rede for de gennem den nye Undervisningsplan, efter Ansættelsen af Hjælpedocenten ved den polytekniske Lærestad, vundne Erfaringer for den mineralogiske og geologiske Undervisning i det hele.

Konsistorium indstillede i Skrivelse af 28de Januar 1904 til Ministeriet, at der i Forbindelse med den eventuelle Bortfalden i Finansloven for 1904—1905 af fornævnte 1200 Kr., i hvert Fald indtil videre maatte blive tilvejebragt et aarligt Honorar af 600 Kr. for Cand. mag. J. P. J. Ravn med Forpligtelse til at gennemgaa udvalgte Afsnit af Forsteningslæren med de naturhistoriske Studerende.

Ved 2den Behandling af *Finanslovsforslaget* for 1904—1905, jfr. Rigsdagstidende 1903—1904 Tillæg B. Sp. 477—78, blev der — under Hensyn til det foreslaaede Beløb af 2000 Kr. til en Hjælpedocent i Mineralogi og Krystallogi, der blev bevilget paa Finansloven for 1904—1905, — stillet Forslag om Besparelsen af fornævnte 1200 Kr., idet der blev bemærket,

at fornævnte Honorar paa 600 Kr. indtil videre vilde kunne afholdes af den til Ministeriets Raadighed værende Sum paa Universitetets Udgiftspost 7. a. 1.

Under 12te April 1904 meddelte Ministeriet Konsistorium, at det ved kgl. Resolution af 5te s. M. var bifaldet, at der af det paa Universitetets Udgiftspost 7. a. til videnskabelige Formaals Fremme disponible Beløb fra 1ste April 1904 at regne tilstodes Assistent ved det mineralogisk-geognostiske Museum, Cand. mag. *Jesper Peter Johansen Ravn* 600 Kr., for i 2 ugentlige Timer hvert andet Halvaar at gennemgaa udvalgte Afsnit af Forsteningslæren med de naturhistoriske Studerende.

12. Dr. phil. R. S. Berghs Afgang som midlertidig Docent i Embryologi og Histologi.

Under 16de September 1903 indsendte det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet en Ansøgning fra Dr. phil. R. S. Bergh, hvori denne ansøgte om fra 1ste November s. A. at blive fritaget for sine Funktioner som midlertidig Docent i Embryologi og Histologi og som Bestyrer af Universitetets Laboratorium for disse Fag, da han ønskede at kunne ofre hele sin Tid paa musikalske Interesser.

Fakultetet udtalte, at det meget beklagede den af Dr. Bergh tagne Beslutning, navnlig fordi der i Øjeblikket ikke fandtes nogen anden, der vilde kunne udfylde denne Plads. Muligvis vilde en eller anden af vore yngre Naturforskere i Løbet af nogle faa Aar kunne opnaa en saa stor Dygtighed og videnskabelig Autoritet, at han vilde kunne overtage Arbejdet som selvstændig Lærer i Embryologi og Histologi og Ledelsen af Laboratoriet, ligesom den Mulighed heller ikke syntes at kunne afvises, at Dr. Bergh selv senere skulde ønske at gjenoptage sin videnskabelige Virksomhed. I Betragtning af disse Muligheder og i den Erkjendelse, at det var af største Vægt, at den praktiske Laboratorieundervisning fortsattes som hidtil, ansøgte Fakultetet om, at der blev truffen en midlertidig Ordning f. Ex. for 2 Aar.

I Skrivelse af 29de s. M. til Ministeriet indstillede Konsistorium i Henhold til Fakultetets Forslag, at Tilsynet med fornævnte Laboratorium og eventuelt Ledelsen af de mere videnskabelige Arbejder overdroges til Professor zoologiæ, medens de mere elementære og de almindelige praktiske Arbejder vedblivende besørgedes af Assistenten ved Laboratoriet. Konsistorium udtalte derhos det Haab, at Ministeriet vilde tage Forbehold om, at de 2000 Kr. aarlig, der hidtil havde været bevilgede Dr. Bergh paa Universitetets Udgiftspost 7. a., efter Udløbet af 2 Aar atter maatte blive bevilgede til Afholdelse af tilsvarende Forelæsninger og Øvelser i Forbindelse med Ledelsen af fornævnte Laboratorium, i den Forudsætning at der efter de 2 Aars Forløb vilde findes en til Lærerpladsens Overtagelse kvalificeret Mand. Konsistorium tilføjede, at da der mulig kunde være Brug for et Beløb til forøget Assistance under den midlertidige Ordning, havde Fakultetet forbeholdt sig at gjøre nærmere Indstilling herom.

Ved Skrivelse af 5te Oktober s. A. meddelte Ministeriet Konsistorium, at Dr. phil. R. S. Bergh fritoges for fornævnte Funktioner og at Tilsynet med Laboratoriet for Embryologi og Histologi og eventuelt Ledelsen af

de mere videnskabelige Arbejder overdroges til Professoren i Zoologi, medens de mere elementære Kursus og de almindelige praktiske Arbejder vedblivende besørgedes af Assistenten ved Laboratoriet.

Fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet modtog Konsistorium under 19de Marts 1904 en Skrivelse, hvori Fakultetet udtalte, at det, efter at Laboratoriets Virksomhed under de ændrede Forhold havde været fortsat siden 1ste November 1903, havde vist sig, at det Arbejde, som udførtes af Assistenten, i Virkeligheden havde vist sig uforholdsmæssig stort i Forhold til den Løn af 800 Kr., som under andre Forudsætninger var blevet fastsat for ham ved Finansloven for 1901—1902 paa Universitetets samlede Medhjælpssum. For det første paaahvilede der ham et betydelig forøget Undervisningsarbejde, idet der paa Laboratoriet regelmæssig blev afholdt to forskellige ugentlige Kursus, ved hvilke han havde saa godt som den hele Undervisning, da det var umuligt for Professor zoologiæ at være tilstede ved disse Øvelser mere end én Dag om Ugen, i hvert Fald som Regel. Dernæst havde han at fremstille en stor Mængde mikroskopiske Præparater baade til Brug for disse Kursus og for Laboratoriets Samling; endvidere tilsaa han og holdt Orden i Laboratoriets øvrige Samlinger, Bøger, Inventar og Instrumenter samt førte Regnskab. Fakultetet fremhævede, at alle disse forskellige Arbejder udførtes af den nuværende Assistent, Mag. sc. R. H. Stamm med stor Interesse, Paalidelighed og Dydighed; Arbejdet kunde ikke betros i bedre Hænder. Det forekom derfor Fakultetet, at der var Grund til at henstille til Ministeriet, at der gjordes Brug af en Del af det Beløb paa Universitetets Udgiftspost 7. a., som var tilovers af de for Finansaaret 1903—1904 til Honorar for Dr. Bergh bevilgede 2000 Kr., saaledes at der tillagdes Mag. sc. Stamm et Honorar for det forøgede Arbejde, som han havde udført i dette Finansaar, idet der yderligere skulde anføres, at han, allerede inden Dr. Bergh fratraadte, under en denne i Foraarshalvaaret 1903 tilstaaet Permission selvstændig havde forestaaet en Del af Laboratoriets Arbejder. Som et passende Beløb for dette Finansaar foreslog Fakultetet 300 Kr., idet det tillige ansøgte om, at der fremdeles, saa længe den samme Ordning med Hensyn til Laboratoriet opretholdtes, maatte blive tildelt ham 400 Kr. aarlig, saaledes at hans samlede Lønning naaede op til 1200 Kr., hvilket var den mindste Lønning, som Fakultetet fandt passende at give.

Konsistorium anbefalede i Skrivelse af 30te Marts s. A. Fakultetets Andragende.

I Skrivelse af 6te Maj s. A. meddelte Ministeriet, at det havde Betænkelighed ved af det paa Universitetets Budget under Konto 7. a. til Raadighed for Laboratoriet værende Beløb at tilstaa Assistenten et aarligt Honorar, medens det ikke vilde have noget at erindre imod, at der af det i Finansaaret besparede Beløb af 833 Kr. 38 Ø., tilstodes ham én Gang for alle et Honorar af 700 Kr.

13. Forslag om Oprettelsen af en Docentpost i Matematik.

I Skrivelse af 24de Juli 1903 til Kirke- og Undervisningsministeriet meddelte Konsistorium, at det fra det matematisk-naturvidenskabelige

Fakultet havde modtaget et Andragende fra ældre og yngre Studerende om Oprettelsen af en Docentplads i Mathematik ved Universitetet. Til Støtte for Andragendet anførtes, at der i Mathematik, i Modsætning til andre Fag, ingen Assistenters fandtes til Raadighed for Professoren, at der i den senere Tid under de matematiske Fag havde ophobet sig en Mængde forskjelligartede Discipliner, saasom højere Funktionstheori, højere Algebra o. s. v., som Tiden forbød at komme ind paa under de ordinære Forelæsninger, der nødvendigvis maatte være baserede med Examensfordringerne som Hovedformaal, at Hensynet til Seminarøvelserne ogsaa gjorde sig stærkt gjældende; disse vare for Viderekomme af saa stor Betydning, at det var af største Værd for Universitetsstudiet, om de bleve en fast Undervisningsform; til dels at lede dels at bistaa saadanne Øvelser vilde en yngre Mand være særlig egnet.

Efter Anmodning fra Fakultetet havde Professorerne, Dr. phil. Thiele, Dr. phil. Zeuthen og Dr. phil. Jul. Petersen taget fornævnte Andragende under Overvejelse og afgivet en Betænkning, hvori udtaltes følgende. Det, der var begjært i Andragendet, var mere Vejledning til Selvstudium for de ældre og yngre Kandidater, end den, som Universitetet nu gav. Netop fordi Mathematiken nu for Tiden spaltede sig i saa store og saa forskjellige Omraader, at den Videnskabsmand, som havde sat virkelig Kraft ind paa at blive hjemme i det ene, ikke i høj Grad kunde være det paa adskillige andre, var det godt, at de forskjellige unge, som i Fremtiden skulde bære den matematiske Dannelse i vort Land, fik nogen Vejledning til at gaa ud i forskjellige Retninger. Til Opnaaelse heraf var det ogsaa efter fornævnte Professorers Mening af stor Betydning, at Vejledningen kom fra flere forskjellige Sider. Denne Vejledning burde iøvrigt, som de Studerende med fuld Ret havde fremhævet i deres Andragende, navnlig ske i Seminar- eller Laboratorieøvelser. Til en fuldstændig Organisation af saadanne var ligesom i andre Videnskaber et fast Lokale samt nogen Litteratur og geometriske Modeller meget ønskelig, men ogsaa uden det kunde der allerede nu holdes matematiske Seminar- og Laboratorieøvelser i en mere indskrænket Form, hvad saavel den ene af fornævnte Professorer som forskellige yngre Videnskabsmænd i Egenskab af Privatdocenter lejlighedsvis havde gjort. For de sidstes Vedkommende havde dette dog været ganske frivilligt og kunde ikke med nogen Ret fremtidig paaregnes, og under de nu bestaaende Forhold vilde ogsaa fra Professorernes Side saadanne Øvelser kun kunne paaregnes i ringe Omfang. Om den store Betydning af en videre Udvikling af den Slags Øvelser var man ganske enig med det foreliggende Andragende. I vort Fag gjorde Kravet paa en saadan Undervisning (hvilken for Mathematikens Vedkommende var indført ved de fleste andre Universiteter) sig endog gjældende med særlig Styrke. Vel gjorde Kravet om en Vejledning, der kunde føre de Videregaaende noget ud i Fagets forskjellige Forgreninger og øve dem i selv at arbejde, sig ogsaa gjældende i de andre Fag under vort Fakultet, men i disse blev det for en stor Del allerede opfyldt ved de bestaaende Museer og Laboratorier. Derved kunde disse Fag ogsaa raade over fyldigere personelle Kræfter til Vejledning i de forskjellige Retninger;

saadanne havdes nemlig i de Inspektorer og Assistenten, som foruden Professorerne vare knyttede til de nævnte Institutioner. For saadan personel Bistand var der i Mathematiken ligesaa vel Brug, som i de andre Fag, ja her var den endnu vigtigere end det Lokale og det Materiel, der dog ogsaa krævedes til de fuldstændige Seminarøvelser.

Til at afhjælpe det her omtalte Savn vilde det vel bidrage *noget*, om Universitetet kunde faa Raadighed over begge sine matematiske Professorers fulde Lærervirksomhed, medens nu Polyteknisk Læreanstalt i stort Omfang lagde Beslag paa den ene. En stor Del af, hvad der her vilde vindes, vilde dog atter tabes, naar samtidig Universitetets Studerende ikke mere kunde faa Undervisning i Begyndelsesgrundene paa Polyteknisk Læreanstalt, men maatte søge denne paa Universitetet. Derfor vilde man heller ikke i denne Forbindelse anbefale en saadan Adskillelse fra Læreanstalten, saa længe ikke de andre Forhold maatte gjøre den ønskelig. Til at afhjælpe det i de Studerendes Skrivelse udtalte Savn, som man her fuldt ud havde anerkjendt, mente man derfor, at det samme Middel vilde være det bedste, som det, der var foreslaaet i Andragendet, nemlig Ansættelsen af en ny Docent. Derved vilde, hvad man havde fremhævet Betydningen af, Seminarøvelserne komme paa flere Hænder, idet hans Medvirkning ved enkelte Forelæsninger ogsaa vilde skaffe Professorerne mere Tid til saadanne. Man foreslog derfor, at der ansattes en Docent i Mathematik, som dels skulde holde Seminarøvelser, dels overtage enkelte Forelæsninger.

Ved Ansættelsen af en saadan Docent vilde der foruden til hans Kvalifikationer i det hele som Videnskabsdyrker og Lærer tillige være at tage Hensyn til en saadan Forskjellighed fra de faste Lærere, at han særlig kunde fremdrage Grene af Faget, som maatte ligge dem fjernere. Iøvrigt kunde der ikke stilles Fordring om en saa mangesidig Udvikling, som man vilde kræve af en Professor, og Docenten burde derfor ikke have noget særligt Krav paa et Professorat ved indtrædende Vakance, saa meget mindre som bedre Professorræmner muligvis ved andre Stillinger havde været hindrede i at søge Docentpladsen. Da tillige en Skiften af Docenter og af de Retninger, som de fortrinsvis skulde repræsentere, kunde være heldig for de Studerende, foreslog man, at han kun blev ansat paa begrænset Tid f. Ex. 3 Aar, og at han da kunde gjenvælges efter fornyet Sammenligning med de andre Kræfter, som havdes til Raadighed. Da paa den anden Side Stillingen kun kunde betroes til en Mand med virkelig videnskabeligt Herredømme over de Dele af Faget, som særligt tilfaldt ham, og med Evne til at virke paa egen Haand, burde hans aarlige Lønning ikke være under 2000 Kr.

Som alt bemærket var Hovedbetingelserne for Seminarøvelser de fornødne personlige Kræfter, og naar disse vare tilvejebragte paa den her begjærte Maade, vilde disse Øvelser kunde indtræde som et fast Led i Universitetets matematiske Undervisning. For at bringe det mest mulige ud af disse Øvelser, vilde dog et fast Lokale og en Bevilling til Litteratur og Modeller være ønskeligt ved vort Universitet, ligesom ved de fleste andre Universiteter af Betydning. Lokalet kunde maaske opnaas i For-

bindelse med det paatænkte fysiske Laboratorium, og dets Renholdelse vilde rimeligvis lettest kunde sættes i Forbindelse med dettes Drift. Den Docent, hvis Ansættelse man i Henhold til det foregaaende haabede maatte gaa forud, vilde kunne paatage sig Tilsynet med Laboratoriet, uden at da Ansættelse af nogen anden Assistent var absolut nødvendig. Naar Lokalet havdes, vilde imidlertid en Bevilling en Gang for alle være nødvendig til Anskaffelse og fortsat Vedligeholdelse dels af et Haandbibliothek, som maatte omfatte de Hjælpemidler, om hvilke man ikke hver Gang kunde ty til Universitetsbibliotheket, dels af en Samling geometriske Modeller. Om disse sidste skulde anføres, at dette var et Hjælpemiddel, som man ikke havde ment at kunne undvære selv paa langt mindre Universiteter. Hertil vilde behøves en Bevilling paa 2000 Kr. en Gang for alle og 400 Kr. aarlig, begge Dele paa og fra det Tidspunkt, da Lokalet havdes. Dertil vilde endnu komme Lokalets Indretning og Møblering som en Udgift en Gang for alle, om hvis Størrelse der dog først kunde dømmes, naar Lokalet (2 Værelser) havdes.

Konsistorium anbefalede Fakultetets Andragende.

Under 1ste August 1902 udbad Ministeriet sig i Anledning af et af Dr. phil. Niels Nielsen indgivet Andragende om en 3aarig Understøttelse til fortsat videnskabelig Virksomhed paa 1500 Kr. aarlig en Udtalelse fra Konsistorium om, hvorvidt Ansøgeren efter sine videnskabelige Kvalifikationer burde have den ansøgte Understøttelse, samt i bekræftende Fald om, hvorvidt der fra Konsistoriums Side havdes noget at erindre imod, at den søgtes bevilget under Kommunitetets Budget.

Konsistorium indsendte under 17de December s. A. dels en Erklæring fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, hvori dette udtalte, at det ubetinget anbefalede Dr. Nielsen til at opnaa fornævnte Understøttelse, og tillige, at det hertil kunde ønske nogen Forpligtelse til, saa længe han oppebar denne, at deltage i Undervisningen i et passende Maal, hvad han jo iøvrigt ogsaa nu frivillig gjorde, dels en Erklæring fra Universitetets Kvæstor, hvori bemærkedes, at det under Ansøgerens videnskabelige Virksomhed havde været indbefattet, at han siden 1898 stadig havde været Privatdocent, støttet derved, at han havde oppebaaret det Smithske Stipendium, og at han, som nu ikke længere kunde oppebære dette Stipendium, meget nødig vilde opgive sine Universitetsforelæsninger, for hvilke han ikke hidtil havde oppebaaret noget Vederlag. Under disse Omstændigheder forekom det Kvæstor, at en Understøttelse til Fortsættelse af Dr. Nielsens videnskabelige Virksomhed faldt ind under de til videnskabelige Formaals Fremme i Finanslovforslaget for 1903—1904 § 21 VI. A. og Universitetets Udgiftspost 7. a. opførte Beløb, saaledes at en Optagelse af Understøttelsen under Kommunitetets Budget ikkun vilde kunne støttes paa hine Statsmidlers Utilstrækkelighed til at opfylde deres Øjemed. En alene herpaa hvilende Anvendelse af Kommunitetets Midler kunde Kvæstor imidlertid ikke anse tilraadelig.

Konsistorium sluttede sig til Kvæstors Udtalelser.

Da der ikke af Ministeriet blev søgt om nogen Understøttelse, har Dr. Nielsen i Sommeren 1904 ansøgt om en Docentpost i ren Mathematik

ved Universitetet. I Henhold til det matematisk-naturvidenskabelige Fakultets og Konsistoriums Indstilling er der paa Finanslovsforslaget for 1905—1906 paa Universitetets Udgiftspost 7. a. 2. optaget et Honorar paa 2000 Kr. aarlig til Dr. Nielsen. Om denne Sag vil blive givet Meddelelse i Univ. Aarb. f. 1904—1905.

14. Forslag om Ansættelse af en Professor i regnende (eller praktisk) Matematik m. m.

Fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet modtog Konsistorium under 2den Januar 1903 et af Fakultetet anbefalet Forslag fra Delegerede for det rets- og statsvidenskabelige Fakultet og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, der i sin Tid var sammentraadt for at drøfte en af Professor, Dr. phil. Thiele fremsat Plan til Oprettelsen af et matematisk-økonomisk Kursus, hvorved der kunde tilføres det praktiske Liv, særlig i Forsikringsvæsenet, veluddannede matematiske Kræfter.

Udvalget — Professorerne, Dr. W. Scharling, Dr. H. Westergaard, Dr. Thiele, Dr. Zeuthen og Dr. Jul. Petersen — bemærkede, at det ganske havde sluttet sig til bemeldte Tanke og at det var kommet til Enighed om følgende Forslag. Man havde tænkt sig, at det paagældende Kursus, der vilde være at afslutte med en Examen i to Dele, helst burde henlægges under det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, saaledes at de, der gennemgik et saadant Kursus, væsentlig udrustedes med de samme Kundskaber i Nationaløkonomi, Statistik og Privatret som ved at tage den økonomisk-statistiske Examen og altsaa kunde deltage i de for denne bestemte Forelæsninger og Øvelser i disse Fag, medens derhos det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet ydede sin Medvirking ved Kursus i almindelig praktisk Matematik. Man vilde derved opnaa at give de Paagældende en fyldig theoretisk og praktisk Uddannelse af en saadan Art, at de vilde blive skikkede til en Række af Stillinger, som det vilde falde vanskeligt for Kandidater med almindelig økonomisk-statistisk Uddannelse at udfylde, navnlig Stillinger i Forsikringsvirksomhedens forskjellige Grene, til hvilke der allerede nu kjendeligt trængtes til Kræfter med en saadan Uddannelse. Man kunde i saa Henseende henvise til den Uddannelse, som i England opnaas ved Institut of Actuaries, en Uddannelse, som dog paa flere Punkter turde være noget for ensidig. Ogsaa i Tyskland havde man ved Oprettelsen af et Forsikringsseminar i Gotha søgt at imødekomme Trangen til en Uddannelse som den, der her var Tale om.

Hvad Kundskaberne i almindelig Matematik angik, havde man i Forslagets § 1 angivet Indholdet af det Kursus, der formentlig vilde være nødvendigt. Dette Kursus maatte henlægges til Begyndelsen af Studiet, men samtidig maatte man begynde paa praktisk Matematik f. Ex. Interpolationsregning og Iagttagelseslære, et Kursus, der maatte støttes ved stadig Øvelse i Beregningsarbejde. For tillige at vænne de Studerende til at tænke over nationaløkonomiske Spørgsmaal havde man foreslaaet, at der ved Examens første Del skulde examineres i Hovedtrækkene af Nationaløkonomiens Theori, ligesom man havde ment til denne første Del at kunne henlægge det Kursus i Privatrettens Encyklopædi, som skulde

svare til, hvad der udkrævedes ved økonomisk-statistisk Examen. Det samlede Kursus skulde være beregnet paa, at Examens første Del kunde tages 2 Aar efter Studenterexamen. Til anden Del, hvortil Forberedelsen maatte beregnes paa at ville medtage to à tre Aar, vilde Hovedvægten falde paa Nationaløkonomi og Statistik, idet Uddannelsen i praktisk Matematik dog fortsattes, særlig med Henblik paa Livsforsikringsberegninger og Udjævning. Hvad Nationaløkonomiens Politik angik, vilde der særlig være Anledning til at behandle Forsikringsvæsen (derunder Arbejderforsikring) og Bankforhold, medens andre Æmner som Handels- og Agerbrugsforhold kunde behandles noget mindre indgaaende. Idet de Studerende tillige fritoges for forskellige Bifag, som krævedes ved økonomisk-statistisk Examen, gaves der fornøden Tid til Beskæftigelse med praktisk Mathematik, uden at Studietiden behøvede at blive særlig lang.

Med Hensyn til Karakterberegningen skulde Opmærksomheden henledes paa Forslaget om at benytte et andet og formentlig retfærdigere System end det sædvanlige ved Universitetsexaminer. Naar det var foreslaaet, at man for at bestaa til første Del skulde være erklæret for bestaaet i Nationaløkonomi, var det for at sikre sig, at Kandidaten virkelig havde beskæftiget sig alvorlig med dette Fag, idet der ved den foreslaaede Examensplan kunde være en Fristelse til at opsætte Læsningen af dette Fag, indtil første Del af Examen var taget, hvorved det vilde skorte paa den fornødne Tid til at leve sig behørigt ind i hele den national-økonomiske Tankegang og Studiet indskrænkes til en overfladisk Tilegnelse af økonomiske Læresætninger uden nogen dybere Forstaaelse af dem.

Forslaget var saalydende: „Under det rets- og statsvidenskabelige Fakultet indrettes ved Medvirkning fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet et *matematisk-økonomisk* Studium. Dette forudsætter Kundskaber svarende til den matematisk-naturvidenskabelige Artium og omfatter følgende Fag:

1. Almindelig Mathematik. Ligningers Theori, analytisk Plangeometri, Differential- og Integralregning samt Læren om Funktioner og deres Rækkeudviklinger; disse Discipliner begrænses saaledes, at medens Funktioner af én Variabel behandles fyldigt, meddeles der kun det nødvendigeste angaaende Funktioner af flere Variable.

2. Praktisk Mathematik. Supplerende Studium af Rentesregning og Trigonometri, Interpolationsregning med numerisk Integration og Differentiation, Løsning af transcendent Ligninger, Iagttagelseslære med Sandsynlighedsberegning og Udjævning, Beregning af Forsikringsværdier, omfattende Øvelser i Regning og i Brug af Regningens Hjælpemidler.

3. Nationaløkonomiens Theori og af Nationaløkonomiens Politik (hvorunder Finansvidenskab) særlig saadanne Afsnit, som vedrøre Forsikrings- og Bankforhold. Dette Studium bliver omtrent af samme Omfang som ved den økonomisk-statistiske Examen.

4. Statistik. Studiet, der støttes ved et Kursus paa statistisk Laboratorium, skal meddele Kjendskab til Danmarks Statistik med særligt Henblik paa Kilderne. Endvidere meddeles Statistikens Theori og Udviklingshistorie, Kjendskab til den officielle Statistiks Metoder og Ordning i

Udlandet gennem et Par af de vigtigste periodiske Værker, samt et Overblik over indvundne Resultater, f. Ex. med Hensyn til Dødelighed.

5. Jura. Et propædeutisk Kursus i Privatrettens Encyklopædi som ved økonomisk—statistisk Examen.

Den afsluttende matematisk-økonomisk Examen deles i to Dele med mindst to Aars Mellemtid. Derved anvendes Karaktersystemet $ug = 6$, $mg = 5$ o. s. v. med Mellemkarakterer f. Ex. $mg? = 4\frac{1}{2}$. Sammen-tællingen til Hovedkarakter sker efter Middeltal. Et Middeltal af 4 er Betingelse for at bestaa saavel første Del for sig som den samlede Examen, ved hvilken et totalt Middeltal paa $4\frac{5}{6}$ er laveste Grænse for første Karakter og $5\frac{5}{6}$ for Udmærkelse. Examen sammensættes af følgende Prøver, for hvilke der gives én Karakter for hver.

A. 1ste Del: skriftlig Examen. 1. Almindelig Mathematik, en fire Timers Opgave. 2. Praktisk Mathematik og Regning, en sex Timers Opgave med Benyttelse af Haandbøger og Tabeller. 3. Privatrettens Encyklopædi, en tre Timers Opgave.

B. 1ste Del: mundtlig Examen. 4. Almindelig Mathematik. 5. Praktisk Mathematik med Undtagelse af Læren om Udjævning. 6. Desuden kræves, at Examinanden ved en Examination i Hovedtrækkene af Nationaløkonomiens Theori erklæres for bestaaet. 7. Privatrettens Encyklopædi.

C. 2den Del: skriftlig Examen. 1. Iagttagelseslære og Udjævningsregning, en sex Timers Opgave med Haandbøger og Tabeller. 2. Forsikringsberegning, en fire Timers Opgave med autoriserede Tabeller. 3. Nationaløkonomiens Theori, en fire Timers Opgave. 4. Nationaløkonomiens Politik, en fire Timers Opgave. 5. Statistik. En sex Timers Opgave med Haandbøger og Tabeller.

D. 2den Del: mundtlig Examen. 6. Iagttagelseslære og Udjævning. 7. Livsforsikringslære. 8. Nationaløkonomiens Theori. 9. Nationaløkonomiens Politik. 10. Statistikens Theori. 11. Danmarks Statistik.“

I Forbindelse med denne Sag indsendte Konsistorium en fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet modtagen Erklæring fra de matematiske Professorer, Dr. phil. Thiele, Dr. phil. Zeuthen og Dr. phil. Jul. Petersen om, at der til Gjennemførelsen af den nævnte Foranstaltning maatte ansættes en Professor i regnende (eller praktisk) Mathematik, da det forøgede Arbejde ikke kunde overtages af de nuværende matematiske Lærerkræfter.

III. Forelæsninger, Øvelser og Examina.

1. Den filosofiske Prøve.

I Anledning af et fra Ministeriet til det filosofiske Fakultet sendt Andragende fra en Studerende, der i Sommeren 1903 havde bestaaet Afgangsexamen for Studerende, om Tilladelse til at indstille sig til den filosofiske Prøve i Januar 1904, fraraadede Fakultetet, at Andragendet blev bevilget; derimod blev det i Anledning af et senere indgivet Andragende ved Ministeriets Skrivelse af 8de December 1903 tilladt Ansøgeren at indstille